Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, [БУРЯ]АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

[19]21 оной [...]һээ гарана | № 128 (16651) | 1984 оной июниин 3, воскресени | Сэн 3 мүнгэн.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

У К А З

ЗАМ ХАРИЛСААНАЙ МИНИСТЕРСТВЫН УЛААН-УДЫН ЛОКОМОТИВ-ВАГОН ЗАҺАБАРИЛГЫН ЗАВОДЫЕ РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Үйлэдбэрнин амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө Зам харилсаанай министерствын Улаан-Удын локомотив-вагон заһабарилгын заводые РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1984 оной майн 31.

Мүнөөдэр—Мелиораторай үдэр

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ ХӨӨРЭНЭ

АЯН [УР]ГАСЫН [Т]ҮЛӨӨ

[...]жэлнүүдтэ газарай үрэжэл [...] талаар манай колхоздо [...] хүдэлмэри ябуулагдана. Гурбалжан тэжэ газарта сабшалан уһалха һубаг, [...]дондо ашаглагдажа эхилээ [...]ын элшэ хүсөөр хүдэлгэг[...] арбан станци тодхогдон[...] сасадаг юһэн түхеэрэлгэ [...]ээгээр хүдэлгэгдэдэг болон[...]

[...]аа дээгүүрнь һайжаруулха [...]ческэ хүдэлмэри үргэнөөр [...] һөөг бургааһануудһаа сэ[...] сабшаланда ногоон тариг[...], болдогтой газар жэгдэ[...]агшаһан газар хатаагдана. [...] иимэ ажал ябуулһанай [...] жэлнүүдтэ орходоо үбһэ [...] хуряажа абадаг болонхой[...]ойлбол, мүнөө жэлдэ 30 [...]нерһээ бага бэшэ үбһэ, 3 [...] сенаж, 300 тонно витамин[...] гурил бэлэдхэхэ зорилго ур[...] байнабди. Һүүлэй хоёр жэлэй [...]тынгээ адууһа мал үбһэ [...] түйсэд хангажа шадаабди. [...] фермэ, отарануудаа тэ[...]эд хангаха гэһэн социалис [...]айбди.

[...] жэлэй туршада луговодоор [...]аб. Хёлгомүрэнэй эрьедэхи [1]20 гектар сабшалан манай [...]лгагдаа юм. Энэ участок [...]анһаа хойшо ургасыень [...] дээшэлүүлжэ шадаабди. [По]дрядай гуримаар гурбадахи [...] гээшэбди. Манда ДТ-75, [...]лэй хоёр трактор болон [...]рэ культуртехническэ хү[...]ээ хүдэлгэхэ техникэ, бү[...]анци даалгажа үгтэнхэй [...]э һайнаар ашаглажа, ха[...] хүдэлмэриеэ саг болзор[...]анартайгаар бэелүүлхэ гэ[...]бди. Намтай хүдэлдэг Дам[...]ыков, Содбо Батоцыренов, [...]аков, минии хүбүүн Вла[...]устаа өөрын харюусалгата [...] Тракторнуудаа барандаа [...] шадаха, баран техникэдэ [...]юм. Эбтэй эетэйгээр хүдэл[...]лхозой правленитэй хамтын [...]адаа, хэгдэхэ ажалаа, мүн [...]ын хэмжээе тодорхойлоод, [...] түсэблэһэн байнабди.

[...] сабшалангай гектар бүриһөө [...] гэхэ гү, али хэлсээгээр

хараалагдаһан түсэбһөө 2,5 дахин ехэ үбһэ хуряажа шадаабди. Ургаса хуряалтын үедэ звено бүхы ажалаа хэдэг. Хамтын подрядай гуримаар ажаллажа, тоосоогоо хэхэдээ, ехэ ургаса абажа шадаһандаа манай звено 7034 түхэригэй нэмэлтэ түлбэри абаһан байна.

Хамтын подрядай гуримаар мүн лэ колхозой бусад звенонууд хүдэлдэг. Г. Песков, Л. Лазарев хоёрой хүтэлбэрилдэг звенонууд мүн лэ үндэр ургаса абадаг болонхой. Жэшээлхэдэ, Л. Лазаревай звеногойхид нёдондо гектар бүриһөө 31 центнер үбһэ хуряажа, түсэбөө хоёр дахин үлүүлэн дүүргээд, 2400 түхэриг нэмэлтэ түлбэридэ хүртэһэн байна.

Сабшалангай участок бүхэн харюусалгата эзэнтэй боложо, луговодууд жэлэй дүрбэн сагта газарай үрэжэл һайжаруулха хүдэлмэреэ урма зоригтойгоор ябуулна гээшэ. Мүнөө жэл манай звеногойхид үндэр ургасын үндэһэ табихаар үбэлэй үедэ сабшалан дээрээ мүльһэ хүргэһэн байна. Мүнөө харьялан үрдаһан Хёлгоһоо уһа бүлэжэ, бүхы сабшалангаа хоёр удаа үндалуулаад байнабди. Газар уһалха ажал зогсолтогүй ябуулагдажал байна. Гэхэтэй хамта 70 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулаабди. Дискэтэй борнойгоор хүбхэнтэһэн хүрьһөө соолоһон байнабди. Мүнөө үдэр бүри сабшалан дээрээ хүдэлнэ гээшэбди.

Энэ жэлдэ нёдондонойхиһоо бага бэшэ ургаса абаха зорилготойбди.

Мелиоративна хүдэлмэри Ноёхондо үргэлжэлүүлэгдэһээр. Түсхайлбал, Шанаагай 108 гектар сабшалангай хүрьһэ үндэһөөрнь һайжаруулха хүдэлмэри мүнөө ябуулжа байна. Уһа сасадаг «Сигма» түхеэрэлгэ эндэ тодхогдохо юм. Уһалагдадаг сабшалангаа бүри үргэдхэхэ арга боломжо манай колхоздо бии. Сүхэ, Хёлгомнай уһаар элбэг гээшэ. Тиимэһээ бүлүүр станцинуудые бүри олоор тодхожо, газар уһалха хүдэлмэреэ улам үргэдхэхэ түсэб табигдаад, бэелүүлэгдэжэ байна.

Д-Е. БАДМАЕВ,
Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой луговод.

БАЯРАЙ СУГЛААН

Мелиораторай үдэртэ зорюулагдаһан баярай суглаан июниин 1-дэ Москвада болобо. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хурдан түргэнөөр хүгжөөлгэдэ газар таряалангые шанаржуулан һайжаруулга ехэ удха шанартай байна гэжэ суглаан дээрэ тэмдэглэгдээ.

СССР-эй мелиорациин ба уһанай ажахын министр Н. Ф. Васильев элидхэл хэбэ. Ороной Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ һалбариин хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай оруулжа байһан хубита тухай тэрэ хэлээ. Мүнөө уһалууриин ба хатаагдаһан газар бүхы тарилгын талмайн 11 процентые эзэлбэшье, таряалангай продукциин гурбанай нэгэ хубиһаа үлүүе үгэдэг юм. Иигэжэ мелиораторнууд оронойнгоо Эдеэ хоолой программые бэелүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ байна.

Ороноймнай мелиораторнууд урдань табигдаһан ехэ зорилгонуудые нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ юм гэжэ суглаанда хабаадагшад найдуулаа. (ТАСС).

ШАГНАЛ

Газар шанаржуулгада ехэ габьяатай байһанайнь түлөө «Бурятпромжилводстрой» трестын Оньһожоруулгын управлениин бульдозерой машинист Иннокентий Ильич **Беловто**, «Бурятводстрой» управлениин Нарһатын ПМК-гай экскаваторщик Владимир Алексеевич **Мустафинда** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **«Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын габьяата механизатор»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгобо.

Түсэб болон социалис уялгануудые бэелүүлхын тула үйлэдбэридөө үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаһанайнь түлөө «Бурятводстрой» управлениин Хурамхаанай оньһожоруулагдамал-нүүдэл колоннын ахалагша прораб Гомбо Аригунович **Аханаев**, «Бурятводстрой» управлениин Ивалгын оньһожоруулагдамал колоннын автокрановщик Владимир Николаевич **Аграновский** гэгшэд Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотануудаар** шагнагдаба.

[...]сөөн [...]эрбэ

[...]элдэ Буряад [...]дураараа оро[...] ойн хүн[...]ис мүрысөөн [...]икотаж гадар [...]рикада үргэ[...] Түрүүшын [...]эбые июниин [...] дүүргэхэ, 80 [...] хубсаһа нэ[...] коллекти[...]ор хараалаг[...]

[...] автомадуудые [...] Вологдинагаи [...]гада коллек[...]эрһэн социа[...] түрүүлнэ. [...] СССР-эй Вер[...]һунгалтые үг[...] Буряадай ком[...]лэй ойн хүн[...]агай ажалай [...] тухай эдэбхи [...] юм. Тэрэл [...] түс бригада [...] буряад арадуу[...]саанай, аха [...]а холбооной [...]шагай ажа[...]хэ гэжэ шии[...]бол, июнь [...]һаа гадуур [...] трикотаж [...] хахад жэлэй [...]ээ гадуур 14 [...]сaһа худал[...] дамжуулха [...] Трикотаж [...] хүдэлмэрилэг[...] үүсхэлые [...]-Удын гор[...] болон арадай [...]рсоведэй гүй[...]

[...]ДАМБАЕВ.

ҺАРААР УРИДШАЛБА

Түрэл Буряад оронойнгоо Россин гүрэндэ һайн дураараа нэгэдэн ороһоор 325 жэлэй ойе баяр ёһололой гуримаар һайндэрлэн угтаха гэһэн мэдээсэлые «Первомайский» совхозой һү һаалиин фермэнүүдэй малшад урма баяртайгаар угтаһан байна. Тиигэхэ зуураа энэ һайндэрые ажалай баян бэлэгтэйгээр угтаха арга боломжотой, эрмэлзэл түгэс байһанаа мэдүүлээ һэн.

Малай эдихэ тэжээлэй элбэг, бэлшээри һайн байхада, энэ хүсэлынь имагтал малшадай өөһэдынь оролдоһоо дулдыдаха байһаниинь мэдээжэ. Тиигээдшье хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула фермэнүүдэй коллективүүд хүсэ шадалаа, доторойнгоо арга боломжые элсүүлжэ байна. Энэ хэлээшые иимэ жэшээнүүд баримталан харуулна. М. Г. Кривоносовой толгойлдог Вознесеновкын һү һаалиин фермын коллектив энэ жэлэй түрүүшын хахад жэлдэ гүрэндэ һү тушааха даабаряа һара хахадаар гэхэ гү, али май һарын 14-нэй үдэр дүүргэһэн тухайгаа мэдээсээ.

Харин тиихэдэ бүхы ажахыгаараа зургаа һарын туршада 3500 центнер һү гүрэндэ худалдаха түсэбөө түс совхозойхид майн 30-да дүүргэжэ шадаба. Энэмнай ажалай ехэ амжалта болоно гээшэ ааб даа.

Һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Вознесеновкын һаалишад Н. К. Вторушина, М. П. Ладулина гэгшэд түрүүлжэ ябана. Тэдэнэр үнгэрһэн табан һарын туршада үнеэн бүриһөө мянга гаран килограмм һү һаагаад байна. Тиихэдэ Леоновкын фермын һаалишад Т. А. Таюрская, О. Ф. Хороших гэгшэдэй ажалай дүн магтаалда хүртэнэ.

Сагай уларилай улам дулааржа, бэлшэриин ногооной ургасын бүри һайжаржа байһан энэ намжаа үедэ һүнэй оросо үдэр бүри дээшэлнэ. Гансахан жэшээ. Майн 28-най үдэр совхозой һаалишад бүхы дээрээ 42 центнер һү һааһан байгаа һаа, үглөөдэрынь 300 килограммаар ехэ болгоһон байха юм.

— Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ гүрэндөө 7150 центнер һү тушааха түсэбтэйбди. Үнеэдэй ашаг шэмын дэлгэрэн салгидаха нажарай зулгы саг һая эхилжэ байна ха юм даа. Багсаалжа үзэхэдөө, жэлэй даабариие холо үлүүлжэ шадаха байхабди гэлсэгшэбди, — гэжэ совхозой ахамад зоотехник М. Ж. Жамбалов хөөрэнэ.

Үнэхөөрөөшье, юрын бодомжоор болоходо, хахад жэлэй даабариие һараар урид дүүргэһэн, мүн үдэр бүхэндэ 45 центнер һү һаажа байһан совхозой һаалишад гансахан июнь һара соо түсэбһөө үлүүлэн мянга гаран центнер һү тоһоной заводто лаб бата тушаажархихал байха гэжэ һанагдана. Тиигэбэл энэнь ойн баярые угтуулан туйлаһан ёһотойл бахархама бэлэг болохо зэргэтэй бшуу.

А. ЧИМИТОВ.
Хэжэнгын район.

ЭРХИМҮҮД ШАЛГАРНА

Ленинэй ордента локомотив-вагон заһабарилгын заводой олон мянган хүдэлмэришэд түрэл предприятиингаа 50 жэлэй ойе ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтаха гэжэ шиидэнхэй. Тэдэнэр КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн, байгша оной дүрбэн һарын туршада түсэбһөө гадуур гурбан локомотив, дизельнэ дүрбэн двигатель заһабарилан гаргаа.

Табин жэлэй саана эндэһээ түрүүшын паровоз заһабарилагдан гаргагдаһан, түрүүшын тонно шэрэм хайлуулагдаһан байна. Республика доторнай үргэнөөр дэмжэгдэһэн олон эдэбхи үүсхэлнүүд эндэһээ гараһан, гаражашье байдаг гээшэ. Россин гүрэнтэй Буряад оронойнгоо һайн дураараа ниилэһээр 325 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ аппаратна, локомотив хабсаралгын, кузнечнэ, зэд хайлуулгын цехүүд, эрхимлэжэ ябана. «Голос завода» гэһэн радио-дамжуулгые долоон хоногой туршада хоёр дахин бүхы цехүүдтэнь шагнадаг гээшэ. Социалис мүрысөөндэ зорюулагдаһан дамжуулганууд дотор заводой хүдэлмэришэдэй туйлаһан амжалтанууд, усадхагдаагүй дутуу дунданууд болон ажалай түрүү онол арганууд тухай хэлэгдэдэг байха юм.

Һүүлэй үеын дамжуулгануудай нэгэн дотор кузнечнэ цехэй С. Петруцкий, Ж. Бадмаев, С. Мохоров гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд халаанайнгаа түсэбтэ даабариие хоёр дахин үлүүлэн дүүргэбэ,. мүн хамтын подрядай гуримаар хүдэлдэг комплексно 408 бригада ашаг үрэтэйгөөр хүдэлжэ байна гэжэ хэлэгдээ. СССР-эй Верховно Соведэй депутат, слесарьнүүдэй бригадир Ю. Н. Родьевто «СССР-эй хүндэтэ түмэр замшан» гэһэн нэрэ зэргын олгогдоһон тухай баяртай мэдээсэл дамжуулагдаа.

П. БУРМАКИН.

СОЦИАЛИС ХҮГЖЭЛТЫН ЗАМААР

НРБ-гэй Национальна выставкэ Москвада баярай оршон байдалда нээгдээ

Аха дүү Болгари алдарта ойгоо —социалис революциин 40 жэлэй ойе тэмдэглэхые бэлдэжэ байна. «Болгариин Арадай Республика 40 жэлдэ социалис байгуулалтын замаар» гэһэн национальна выставкэ энэ гайхамшагта һайндэртэ зорюулагдаба. Тэрэ июниин 1-дэ Москвада, СССР-эй ВДНХ-да баярай оршон байдалда нээгдээ.

Түүхэтэ илалтанууд болон туйлалтануудаа хамтаараа һайндэрлэхэ гээшэ һайн һайхан ёһо заншал болонхой. Манай арадуудай хани барисаан, аха нүхэсэл эртэ урда сагһаа хойшо эшэ үндэһэтэй юм. Манай үе сагта эдэ бүгэдэ тон шэнэ шатадаа гаранхай.

Арадай засагай 40 жэлэй хугасаа соо Болгариин али бүхы талаар туйлаһан хүгжэлтэ дэбжэлтые харуулһан выставкын материалнууд энээниие батаар элирхэйлэн гэршэлнэ. СССР-тэй, бусад социалис оронуудтай саг үргэлжэ хүгжэжэ байһан аха дүүгэй харилсаа холбоон Болгариин арадай ажахые, эрдэм, соёлые үзэгдөө дуулдаагүйгөөр һалбаруулаа.

Болгариин Арадай Республикын ба Советскэ Союзай Гүрэнэй тугууд ороной Гол выставкын эгээл томо ехэ павильонуудай нэгэнэй урда намилзуулагдаба. Олон мянгаад москвагайхид, олониитын түлөөлэгшэд, Совет ороной ниислэл хотын айлшад эндэ ерэбэ.

Нүхэд Н. А. Тихонов, В. И. Воротников, М. С. Горбачев, К. В. Русаков, Н. И. Рыжков, БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков гэгшэдые суглааргшад альга ташалгаар угтаа. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, Болгариин делегациин гэшүүд, КПСС-эй ЦК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, СССР-эй ба НРБ-гэй хэдэ хэдэн министерствэнүүдэй, албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд эндэ байлсаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов, БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков выставкэ нээлгэ дээрэ үгэ хэлэбэ.

Болгариин ажалшадай туйлаһан амжалтанууд бидэнэртэ, совет хүнүүдтэ, тон дүтэ, хүндэтэй юм гэжэ Н. А. Тихонов хэлээ. Энэньшье ойлгосотой. Ушарынь юуб гэхэдэ, манай арадууд аха дүүнэр, ниитэ нэгэн һанаатан, дэлхэй дээрэ социальна дэбжэлтын, эб найрамдалай түлөө хамтын тэмсэлдэ соратнигууд ха юм.

КПСС-эй ба БКП-гэй хоорондохи эбдэршэгүй бата холбоон хадаа бүхы шатада Советскэ Союзай ба Болгариин али бүхы харилсаае хэлбэришэгүйгөөр хүгжөөн бэхижүүлгын дабшуулхы хүсэн болодог байна. Аха дүү манай партинуудай марксизм-ленинизмын ба социалис интернационализмын агууехэ гол ёһонуудые залан сэхээр хүтэлбэри болгодог, ниитэ нэгэн үг зорилгонуудай, үзэл бодолой түлөө тэмсэдэг байһан ушарынь мүнөөшье, саашанхи жэлнүүдтэ бидэнэй хоорондохи харилсаае хэлбэришэгүйгөөр хүгжөөхэ найдамтай үндэһэ һуури табиха байна гэжэ ойлгонобди.

Манай нягта харилсаа холбоон хадаа бүхы социалис хани нэгэдэлтэ оронуудые бэхижүүлгэдэ бидэнэй хамтын хубита болоно гэжэ үгэ хэлэгшэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлээ. Мүнөө аха дүү социалис оронууд шэнэ харюусалгатай үе сагта еробо. Экономическа хүгжэлтын хамтын стратегиие зохёохо, ажалай уласхоорондын социалис хубаарилгые гүнзэгырүүлхэ, эрдэм-техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын гол участогуудта хүсэнүүдээ саашадань нэгэдүүлхэ социалис экономическа харилсаае али болохоор хүгжөөхэ гэһэн асуудалнууд шиидхэгдэхэ зэргэтэй. СЭВ-эй гэшүүн оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хэбаадалгатайгаар үнгэргэгдэхээ байһан экономическа зүблөөн дээрэ эдэ шухала асуудалнуудые шиидхэлгын тааламжатай харгы замууд тодорхойлогдохо байна.

Мүнөө аха дүү социалис оронуудай арадууд уласхоорондын байдалай улам орёо түгшүүритэй байдалда зохёон байгуулхы зорилгонуудаа шиидхэхэ ушартай болоно. Мүнөө эгээл ээрхэг түримхэй империалис бүлэгөөрхид социалис оронуудта зүрюу харша ябуулгануудаа үргэдхэжэ байна. Иимэ оршон байдалда манай нэгэдэлэй, манай гадаадын политическэ ажал ябуулгын ашаг үрые дээшэлүүлгын удха шанар улам бүри ургана.

Социалис байгуулалтын, шэн габьяата ажалай, хүшэр хүндэ зохёон байгуулгын үнгэрһэн 40 жэл хадаа манай Эхэ ороной бүхы 1300 жэлэй гүрэнэй түүхэ-бэшэгтэ эгээл үрэ түгэс үе саг болоно гэжэ Т. Живков хэлэбэ. Сүлөөтэ ажабайдалай эдэ 40 жэл, яаха аргагүй хурдан түргэн хүгжэлтэтэй эдэ жэлнүүд манай арадта урма зоригжолто ажалай, эршэ хүсэнэй, зохёохы ухаан бодолой үргэн ехэ харгы нээһэн байна. Эдэ бүгэдэ Советскэ Союз болон аха дүү бусад социалис оронуудтай ниитэ нэгэн жагсаалаар дабшажа, хүгжэлтэ түгэс социалис общество найдамтайгаар байгуулжа байһан шэнэ Болгариие байгуулха арга олгоо.

Манай ээлжээтэ табан жэлэй түсэбүүдые зохёон табилгада бэлдэжэ, зүбшэн хэлсэжэ байха үедэ выставкын нээгдэлгэ илангаяа таарамжатай һайн ушар баримта болоно гэжэ бидэ тоолонобди. Манай оронуудай хоорондохи харилсаае тэрэнэй саашадань гүнзэгырүүлжэ, тон ехэ удха шанартай байха байһаниинь эрсашагүй.

Социалис хани нэгэдэлтэ гүрэнүүдэй гадаадын политика залан сэхэ, тодо һонор юм. Бидэ эб найрамдалай ба шахардуу байдалые һуларуулхын түлөө, үгэеэ ойлголсохын ба харилсаа холбоо тогтоохын түлөө, бүхы оронуудтай таарамжатай һайн экономическа ба бусад холбоо барисаагаа хүгжөөхын түлөө шууд сэхээр тэмсэнэбди. Һүүлэй үедэ эб найрамдалда тохёолдуулагдажа байһан аюул түбэгэй түлөө һанаагаа зобожо байһанаа мэдүүлнэбди. Вашингтоной мүнөөнэй захиргаанай ба уласхоорондын хархис хүсэнүүдэй политика буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээхэ, сэрэгэй-стратегическэ хүсэнүүдэй тэнсүүриие буруу һүргэхын, социализмһаа сэрэгэй булюу хүсэтэй болохын түлөө замбуулинай дайдада буу зэбсэг бүтээн гаргаха талаар шэглүүлэгдэнэ.

Американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тэрээн тодхолго хадаа оршон байдалые тогтуурингүй аюултай болгоһон һүйдхэлтэ ябуулга мүн. Энэдһээ уламжалан, Советскэ Союз болон Варшавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүд аюулгүй байдалаа хангахын тула мэдээжэ харюугай хэмжээнүүдые абаха баатай болоһониинь ойлгосотой.

Т. Живков выставкые нээгдэһэн дээрэ соносхобо. НРБ-гэй ба СССР-эй Гүрэнэй гимннүүд зэдэлнэ.

Экспозициие харалга эхилбэ. Экономикын, эрдэм, соёлой бүхы һалбаринуудта аха дүү ороной туйлаһан ехэ амжалтанууд тухай, Советскэ Союзтай, бусад социалис оронуудтай Болгариин үрэ түгэс, улам бэхижэжэ байһан харилсаа холбоон тухай эндэ табигдаһан олон мянган экспонат батаар элирхэйлэн гэршэлнэ.

Арадай засагай жэлнүүдтэ индустри ба хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ аха дүү ороной, тэрэнэй арадай туйлаһан амжалтануудые выставкэ тодо хурсаар харуулна.

Эдэ туйлай ехэ туйлалтанууд хадаа БКП-гэй хүтэлбэри доро социализм байгуулгын, СССР-тэй эбдэршэгүй бата хани барисаагаа, аха дүү ёһоной харилсаа холбоогоо бэхижүүлгын замаар бата найдамтайгаар дабшажа ябаһан болгар арадай эршэ түгэс хүдэлмэриин үрэ дүн болоно. Арадай Болгариин үргэн ехэ туйлалтануудые выставкэ элирхэйлэн харуулба.

* * *

Энэл үдэртөө Т. Живков Софи ошохоёо Москваһаа мордобо.

В. И. Воротников, М. С. Горбачев, К. В. Русаков, Н. И. Рыжков, болон бусад түсхай тушаалтад аэродром дээрэ тэрэниие үдэшэһэн байна.

(ТАСС).

СОВЕТ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ

Дэлхэй дээрэхи оршон байдалай аюултайгаар хүгжэжэ байһан ушар арадуудай зүрхэ сэдьхэлыень хүдэлгэнэ, һанаагынь зобооно. Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгэ, шэнэ шэнэ газарта тэрэниие дэлгэрүүлэн тараалгын аюул, тэрэнэй хиналтаһаа гаралга ядерна дайнай һүжэрэлгын аюулые эрид дээшэлүүлхэ байна. Энэ уршагта аюулые зогсоохын тула дары хэмжээнүүдые абаха шухала гэжэ дэлхэй дээрэ улам үргэнөөр ойлгодог боложо байнхай.

Аргентинын, Грециин, Индиин, Мексикын, Танзаниин ба Швециин гүрэнүүдэй, правительствануудай толгойлогшонорой ядерна буу зэбсэгтэй бүхы оронуудта хандажа абаһан хамтын деклараци ядерна дайнай аюулһаа дэлхэйе аршалан хамгаалхын түлөө бүхы гүрэнүүдэй харюусалгаар нэбтэрэнхэй. Ядерна буу зэбсэгүүдые саашадаа бүтээн гаргалгые зогсоохо, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые тэрэ хэмдэнь үлөөхэ, иимэ буу зэбсэгүүдые дары түргөөр эрид хороохо гэһэн уряа энэ хандалга дотор гол анхаралда табигдана.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо, тэрэниие бага болгохо, дайнай аюулһаа хүн түрэлтэниие аршалан хамгаалха — эдэ бүгэдэндэ социальна, политическэ, сэрэгэй эрхэ байдалһаа дулдыдангүй бүхы гүрэнүүд хүсэлэл оролдолгонуудаа элсүүлхэ ёһотой. Мүнөө асуудал имагтал иимээр табигдана.

Энэ зорилгоһоо уламжалан, Советскэ Союз ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо талаар бэелүүлэгдэхэ хэмжээнүүдэй тодорхой программа табяа. Үрэ түгэс шухала алхамууд тэрээн дотор оруулагдаһан байна. Бүхы түхэлэй ядерна буу зэбсэгүүдые, тэрэ тоодо ядерна зэбсэг болон тэрэнэй һомо түхеэрэлгэнүүдые абаашаха бүхы түхэлэй хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые болюулха тухай дары үгэеэ ойлголсохо, шэнэ түхэлэй ядерна буу зэбсэгүүдые тараан тодхолгоһоо арсаха, ядерна зэбсэг али бүхы талаар туршалгые зогсоохо, ядерна һомо хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ зорилготойгоор бүтэрдэг материалнуудые үйлэдбэрилгые зогсоохо тухай эндэ хэлэгдэнэ. ООН-ой олонхи гэшүүд совет дурадхалнуудые һайнаар ойлгожо, дэмжэһэн байха юм.

Бүмбэрсэг дэлхэйн элдэб районуудые түлөөлһэн зургаан гүрэнэй хамтын деклараци соохи һанал бодол энэ талаар лэ шэглүүлэгдэнхэй байна. Иимэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ саг тулажа ерээ, бүгэдэ тэрэниие хүлеэжэ байна гэжэ эдэ бүгэдэ элирхэйлэн харуулна.

Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоолгоор хэрэг дүүрэхэ ёһогүй гэжэ Советскэ Союзай, деклараци ебэһан оронуудтал адли, ойлгожо байһаниинь элитэ. Энэ хадаа имагтал тэдэниие бүрин усадхатараа, ядерна буу зэбсэгүүдые хороохо замда хэгдэһэн түрүүшын алхам болоно. Адли тэгшэ эрхын ба аюулгүй байдалай гол ёһонтой наринаар тааралдуулан зохилдуулжа, бүхы дэлхэй дээрэ, Европодо ядерна хёмороо зүришэлдөөе һуларуулха талаар шэглүүлэгдэһэн гүнзэгы удхатай, тодорхой дурадхалнуудые Советскэ Союз оруулһан байна. Эдэ бүгэдэ һайн мэдээжэ. Сэрэгэй булюу хүсэтэй болохые оролдожо, түрүүлэн добтолхо ядерна зэбсэг Баруун Европодо дэлгэрүүлэн тараажа байһан Вашингтоной зорюута тохёолдуулһан бэрхэшээл түбэгүүдэй усадхагдан зайсуулагдахадань, эдэ дурадхалнууд тодорхой ёһоор үгэеэ ойлголсолгоо дары бэелүүлэгдэхэ аргатай.

Ядерна дайе ямаршье шэнжэтэйгээр үүдхүүлхэ ёһогүйбди гэһэн декларациин авторнуудтай адли хараа бодолые совет хүтэлбэри үгэ дуугүйгөөр баримталан бэелүүлдэг байна. Советскэ Союзай гадаадын политика, тэрэнэй сэрэгэй доктрина энэ талаар шэглүүлэгдэнэ. Дайе зайсуулан саралга тэдэнэй ядерна буу зэбсэгүүдэй хэмжээнһээ дулдыдангүй, ядерна зэбсэгтэй бүхы гүрэнүүдэй гол зорилго, тэдэнэй харилсаанай хэм хэмжүүр болохо ёһотой.

Ядерна зэбсэгтэй бүхы гүрэнүүд тэрэниие түрүүлэн хэрэглэлгэһээ арсаха ёһотой. Советскэ Союз иимэ уялга абаа һэн.

Газар дайда дээрэнь иимэ буу зэбсэгэй үгы байһан гүрэнүүдтэ эсэргүүгээр тэдэнэр ядерна буу зэбсэг хэрэглэхэгүй байһанаа дурдагдаһан гүрэнүүд лаб хангаха зэргэтэй. Энэ талаар СССР уялга мүн лэ абаа һэн. Олон талын гү, али хоёр талын хэлсээнүүдые абажа, договорой, үндэһөөр тэрэниие баталхаар бэлэн байһанаа мэдүүлнэ.

Тэрэнэй үгы байһан дэлхэйн районуудта ядерна буу зэбсэгүүдые саашадань тараахагүй, мүнөө тэрэнэй тараан тодхогдоһон районуудһаа иимэ буу зэбсэгүүдые гаргаха шухала. СССР тушаа хэлэхэ болоо һаа, ядерна буу зэбсэгтүй зонуудые байгуулхын, үргэдхэхын түлөө тэрэ шууд сэхээр тэмсэнэ.

Али бүхы түхэлэй буу зэбсэгүүдые замбуулинай дайдада нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлжэ болохогүй. Энэ талаар Советскэ Союз яһала тодорхой дурадхалнуудые мүн лэ оруулаа һэн.

Дайнай аюулые һуларуулаад, удаань тэрэниие бүрин хүсэдөөр усадхан зайсуулжа болохо юм гэжэ Советскэ Союз батаар этигэнэ. Энээнэй тула тэрэ шухала хэрэгтэй бүхы юумэ хэдэг байгаа, саашадаашье хэхэ. Түгшүүрил һуларуулхые, дайнай аюулые зайсуулан сарахые хүсэһэн бүхы хүнүүдтэй энэ талаар харилсаа тогтоохоор бэлэн лэ. Уласхоорондын хэрэгүүдэй таарамжагүй байдалые заһаруулжа, шахардуу шангэ байдалые һуларуулжа болоно,. һуларуулхашье хэрэгтэй. Энэ талаар бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулагшад бүхы арадуудай аша туһада зүришэнэ гээшэ. Эдэ хүсэнүүдэй эсэргүүсэлтые гаталан дабаха гээшэ эб найрамдалда дуратай хүн түрэлтэнэй ерээдүйе хүндэлдэг бүхы хүнүүдэй зорилго, уялга мүн. Энэ тон шухала зорилгые бэелүүлхын тула ядерна зэбсэгтэй ба ядерна зэбсэггүйшье, ехэ, багашье бүхы гүрэнүүдэй хүсэлэл оролдолгонуудые элсүүлхэ хэрэгтэй. Хүн түрэлтэнэй оюун ухаан бодол, материальна нөөсэнүүд зохёон байгуулгын, хүгжэлтэ дэбжэлтын, хүнүүдэй ажана тэниглэн байдалай аша туһада табигдаха ёһотой.

ТҮМЭР ЗАМ ШАДАРАЙ ГОРОДУУД

КПСС-эй Центральна Комитедэй һайшаан дэмжэһэн үндэр уялгануудые саг болзортонь, эрхим шанартайгаар дүүргэхээр Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадай коллективүүд сүм шиидэнхэй. Болзорһоо урид поезднуудые ябуулха зорилгоор Байгалһаа эхилээд, Амар хүрэтэр бүхы зам дээрэ шангад хүдэлмэри ябуулагдана.

Гэбэшье БАМ гээшэмнай гансал рельснүүд ба хүүргэнүүд, тоннельнүүд болон виадугууд бэшэ, харин буртаг тайгада бодоһон болбосон түхэлтэй хэдэн арбаад һуурин тосхонууд болоно. Шэрүүн шанга хизаарай түхэл шэнжые ажалаараа хубилгадаг хүнүүдтэ һуудал байдалай ба амаралтын бүхы эрхэ байдал байгуулха гэһэн харюусалгатай зорилгые барилгын шефүүд, союзна ба автономито республикануудай, ороной хэдэн арбаад хото городуудай түлөөлэгшэд шиидхэнэ.

Бамайхидай ажал хэрэгүүд ба амаралта тухай, гэр байрын барилга тухай ТАСС-ай корреспондентнүүд мэдээсэнэ.

МҮНӨӨДЭР—МЕЛИОРАТОРАЙ ҮДЭР

ШЭНЭЛЭГДЭҺЭН ГАЗАРАЙ ШЭМЭ АРЬБАДХАГШАД

ГОЛ ЗОРИЛГОМНАЙ ГОРИТОЙ

hүүлэй жэлнүүдтэ гол баялиг болохо газарай ашаг шимэ дээшэлүүлхээр ябуулагдаа мелиоративна барилгада парти, правительствэмнай онсо анхарал хандуулна. Тодорхойлбол, КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленум дээрэ баталагдаһан 1990 он хүрэтэрхи үедэ бэелүүлэгдэхэ СССР-эй Эдеэ хоолой программа дотор «Мелиоративна системэнүүдые ашаглаха, тэдэнние техническэ талаар харуулаха эмхидхэлэй шэнэ онол аргануудые нэбтэрүүлхэ» гэжэ сохо заагдаһан байха юм. Энэ зүб. Манай республикын мелиораторнууд, луговодууд, таряашад урдаа табигдаад байһан асари ехэ зорилгонуудаа һамжалтатайгаар бэелүүлхын тула ехэхэн хүдэлмэри ябуулна.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1966 он) Пленумэй һүүлээр Буряад орондомнай газартай мелиорацинн хүдэлмэри эрид хүгжөөгдэжэ эхилһэн юм. Дурсагдаша Пленумһээ хойшо үнгэрһэн арбан найман жэлэй туршада республика доторнай бүхыдөө 46,7 мянган гектар шэнээр үһалагдадаг газар колхоз, совхозуудта ашаглагдаһан байна. Мүн энэ хугасаа соо үһалагдадаггүй горитойхон ехэ бэлшээри үһалууритай болгогдожо, урдын хуушаһан мелиоративна олон һубаг, ханаабууд, хаалта, боолтонууд, гидро-түхеэрэлгэнүүд шэнэдхэгдэн заһабарилагдаа. Тэрэшэлэн малай гүүртэ, фермэнүүд, хонидой отаранuудта үрэмдэмэл худагууд баригдажа, үһаар гүйсэд хангагдаа.

Үнгэрһэн эдэ жэлнүүдэй туршада мүнөө үеын шэнэ үһалууриин техникэ, электрын элшэ хүсөөр хүдэлгэгдэдэг бүтээсэтэй бүлүүр станцинуудые хэрэглэхээр үһалууриин томо ехэ каналнууд, гидро-түхеэрэлгэнүүд олоор баригдан ашаглагдаа. Мүн үһанай ажахын барилгын болон ашаглалгын эмхинүүдэй үйлэдбэриин бааза байгуулагдаа. Тобшолбол, үнгэрһэн эдэ жэлнүүдтэ республикымнай үһанай ажахын барилгануудта, мүн үйлэдбэриингөө бааза хүгжөөлгэдэ бүхыдөө 316 миллион түхэриг гүрэнэй мүнгэ зөөри гаргашалагдаһан байха.

Мүнөө үедэ районуудаймнай колхоз, совхозуудта бүхыдөө 221 мянган гектар газар ашаглагдана. Тэрэнэй 169 мянган гектарынь үһалагдадаг байха юм. Республикымнай ажахынуудай абаһан ургаса мелиораци хэгдэһэн энэ газараа хэр зэргэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэһэнһээ сэхэ дулдыдаха ёһотой гээшэ. Тиимэһээ мелиораци хэгдэһэн газараа һайнаар ашаглаха талаар колхоз, совхозуудта шангахан эрилтэ табигдадаг болоо.

Үһалагдадаг газарнай бүхыдөө хүдөө ажахыда элдүүрилэгдэдэг газарай 5,6 процент болодог юм. Тиин хэды имэ багашье һаа, энэ газарһаа бүхыдөө суглуулагдадаг үбһэнэй 65—70 процентнь, силосэй ургамалнуудай, хартаабхын табан хубинь, овощой ургаса бүхыдөө абтадаг байна.

һүүлэй жэлнүүдтэ республикэ дотор мелиораци хэгдэһэн газарһаа продукци абахаар тусгаар мэргэжүүлэгдэһэн бригада, отрядууд, звенонууд байгуулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Мүнөө үедэ үһалагдадаг газарай 83 процент имэ подразделенинүүдтэ даалгагданхай юм. Үһалагдадаг газар даажа абаад бүхэдөө шахуу ехээр хамтын подрядай гуримаар хүдэлмэри ябуулагдана. Энээнэй ашаар нёдондо үһалагдадаг газарһаа абтадаг гол зүйлэй продукци ехээр үйлэдбэрилэгдөө гэхэ гү, али арбадахи табан жэлэй дунда зэргын хэмжээнтэй сасуулбал, хартаабха хоёр дахин, овощ 62 процент, малай тэжээл (тэжээлэй единицэдэ оруулхада) 54 процент ехээр бэлэдхэгдээ.

Ажалай олон түрүүшүүл, зарим ажахынуудай, бүхэли районой коллективүүд жэл бүри үһалагдадаг газарһаа ороохо таряанай, овощой, хартаабхын тэжээлэй ургамалнуудай болон сабшалангай ногооной тогтууритай баян ургаса хуряажа абадаг байха юм. Жэшээлбэл, Хяагтын районой ажахынууд 1983 ондо гектар бүриһөө 27,2 центнер ороохо таряа, 256 центнер овощ суглуулжа, үһалагдадаг сабшалангай гектар бүхэнһөө 28,7 центнер үбһэ хуряажа абаһан байна. Тиихэдэ Бэшүүрэй, Улаан-Үдын районуудай ажахынуудта үһалагдадаг сабшалангай гектар бүриһөө 26—27 центнер үбһэн бэлэдхэгдэһэн юм. Нютаг нугадаа суурхаһан түрүүшүүл: Хурамхаанай районой һахалиин совхозой луговод И. Г. Толстихин, Загарайн районой «Дружба» совхозой— А. М. Гончаров, Баргажанай районой Бодоной совхозой — А. К. Огибалов, Улаан-Үдын районой «Авангард» колхозой— А. П. Калашников гэгшэд нёдондо үһалагдадаг газарай гектар бүхэнһөө 40—50 центнер үбһэ сабшажа һурилһэн.

Үнинэй луговодууд, дайнай болон ажалай ветеранууд, республика доторoo габьяатай болоһон Ивалгын ОПХ-гай Г. С Козулин, Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой — Ш. Ж. Очиров, Мухар-Шэбэрэй районой «Путь Ленина» колхозой — Н. П. Фефелов, Хяагтын районой Хүдэриин совхозой — Д. Н. Дугаров, Улаан-Үдын районой «Дружба» колхозой — Е. Я. Чебунин гэгшэд жэл бүхэндэ гектарай 55—62 центнер үбһэ хуряадаг заншалтай. Тиихэдэ нёдондо Улаан-Үдын районой Оронгын совхозой залуу луговод А. Б. Цыремпилов даалгагдаһан 167 гектар сабшалангай гектар бүриһөө 74,2 центнер үбһэ сабшажа, һая наашадашье дуулдаагүй ехэ амжалта туйлаа.

Тэрэшэлэн Бэшүүрэй районой Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой хартаабхашан А. П. Паньков даалгагдаһан 125 гектар план газарай гектар бүхэнһөө 178,5 центнер хартаабха малтаха абаа һэн. Хяагтын районой «Родина» колхозой кукурузашан Г. Н. Дампилов нёдондо гектарай 365 центнер кукурузын ногоон эшэ набдаа, энэл районой «Заря» колхозой огородшон Е. А. Жаркова удирдадаг звено гектар бүриһөө овощой 411 центнер ургаса суглуулһан байна.

Эрхим дүн туйлаһан түрүүшүүл республика дотор захаһаа олон. Мүнөөдэр заншалта һайндэр болохо Мелиораторай үдэрөөр түрүүшүүлдэ амаршалха зуураа, үһалагдадаг газарай ашаг шэмые улам дээшэлүүлхэ дүндаршагүй арга боломжын бии байһыень еэһэдынгөө эдэбхи, оролдолгоор, эршэтэ ажалаараа элишэлэн харуулһандань үнэн сэдьхэлһээ магтанабди.

Байгша ондо республикымнай үһанай ажахын барилгын эмхинүүд 5 мянган гектарай шэнээр үһалагдадаг, мүн 3,2 мянган гектар хатаагдаһан газар ашаглалгада тушаажа, урдандаа бии байһан 3,6 мянган гектарай мелиоративна системэнүүдые шэнэдхэн заһабарилха зорилго харааланхай.

Барилгын «Бурятводстрой» управлениин болон «Бурятпромжилводстрой» трестын барилгын нүүдэл оньһожоруулагдамал колонннонуудай коллективүүд мелиоративна барилга хэхэ байгша оной үнгэрһэн табан һарын түсэбүүдые 105 процент дүүргэжэ, заншалта һайндэрөө эрхим илалтаараа тэмдэглэжэ байна. Тиихэдэ Хяагтын, Хурамхаанай, Улаан-Үдын районуудтахи ПМК-гай барилгашад һара квартал бүхэндэ түсэб, уялгануудаа сүм дүүргэжэ, социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ.

Үһанай ажахын барилгын болон ашаглалгын эмхинүүдэй олон тоото механизаторнууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд шэнэлэгдэһэн газарай шэмэ дээшэлүүлхын түлөө бүхы бэлиг шадабаряа гарган ажаллана. Жэшээлбэл, Хэжэнгын ПМК-гай экскаваторай машинист И. Ф. Болотов, Хурамхаанай ПМК-гай бульдозерист Д. Ц. Олмоев, «КаМАЗ» түхэлэй автомашинын жолоошон А. Н. Молчанов, Хориин ПМК-гай экскаваторай машинистнүүд Ц. Ц. Мункоев, Н. И. Моторин, Ивалгын ПМК-гай автокрановщик В. Н. Аграновский, экскаваторай машинист Ю. Е. Чистяков, Түнхэнэй ПМК-гай тракторист Д. Ш. Моглоев, Улаан-Үдын ПМК-гай үрэмдэлгын мастер И. С. Зутьхаров, Буряадай барилгын ПМК-гай үрэмдэгшэдэй заһабарилгын бригадын бригадир Б. А. Кобылкин, Улаан-Үдын үһалууриин системэнүүдэй управлениин экскаваторай машинист В. П. Осипов, «Востоксибгипроводхоз» отделениин инженер-топограф Б. Т. Данзанов, Буряадай туршалгын-мелиоративна станциин ахалагша инженер Ю. М. Ильин болон бусад олон түрүүшүүл олоной дунда магтаалтай болонхой. Тэрэшэлэн дурсэлтэй хүтэлбэрилэгшэд, бэлигтэй эмхидхэлшэд байһаа харуулһан Хяагтын, Хурамхаанай ПМК-нуудай начальнигууд В. М. Стручков, В. А. Шпицберг, Загарайн районой УОС-ой начальник А. Т. Стопичев гэгшэдэй оруулһан хубита ехэ.

Жэл бүхэндэ зунай эхээр тэмдэглэгдэдэг заншалта һайндэр ажалайнгаа шэнэ илалтаар угтажа бирааглаг коллективүүд бии байһаар. Тусхайлдын, Загарайн, Түнхэнэй, Зэдын, Яруунын ПМК-гай барилгашад жэл бүхэндэ түсэбөө дүүргэнэгүй. Энэ удаашье тус коллективүүд барилга-хабсарлгын хүдэлмэри хэжэ, шэнэ газар ашаглаха талаар ехэхэн гээгдэлдэ оронхой. Тэрэшэлэн үһалагдадаг, мүн хатаагдаһан газарай ашаг үрые дээшэлүүлжэ, мелиоративна системэнүүдые ашаглаха талаар республикымнай мелиораторнууд колхоз, совхозуудта нилээд үритэй юм. Тодорхойлбол, үһалагдадаг, хатаагдаһан, мүн һайжаруулагдаһан газар бүхыдөө ашаяа хүсэдөөр харюулнагүй, газарта мелиораци хэхэдэ гаргашалагдаһан гаргашань удаанаар харюулагдана. Зарим районуудта үһалагдадаг газарай ашаг шэмэ үшөөл бага байһаар. Олохон ажахынуудта үһанайнь нөөсэ, газар ундалуулха бүлүүр түхеэрэлгэнүүд ашагтайгаар хэрэглэгдэнэгүй. Зарим колхоз, совхозуудта органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ хүсэд хүрэхөөр оруулагданагүй. Олохон үһалууриин системэнүүд үһаар бага байһандаа газар ундалуулха үедэ ехэ түбэг ушаруулна. Тиимэһээ үһанай ажахын эмхинүүд, колхоз, совхозууд элирүүлэгдһэн дутагдалаа дары усадхахын тула ажалаа һайнаар эмхидхэжэ, газарта мелиораци хэхээр зорюулагдаһан мүнгэ зөөриеэ аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ болоно.

Республикымнай мелиораторнууд 1984 ондо социалис уялга абахадаа, колхоз, совхозуудтай хамта үһалагдадаг, мүн хатаагдаһан газарта тарилга хэжэ, бүхыдөө 32 мянган тонно овощ, 29,7 мянган тонно хартаабха, 238,2 мянган тонно тэжээлэй единицын хэмжээнэй тэжээл хуряажа абахаар хараалаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ үһанай ажахын барилгын бүхы объектнүүдтэ ажалай эршэ улам шангадана. Мүн хүдөө ажахын элдүүриин газар үһалха хүдэлмэри үдэрһөө үдэртэ үргэдэнэ. Республикымнай олохон районуудай ажахынууд сабшалан, бэлшээриеэ нэгэ дахин ундалуулжа дүүргээд, хоёрдохёо үһалжа захалба.

Заншалта һайндэрөө тэмдэглэжэ байһан манай үһанай ажахын эмхинүүдэй коллективүүд саашадаа мелиораци хэгдэһэн газарай гектар бүхэнэй ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ зорилготойгоор ажаллаха байһанаа найдуулна.

М. МАШУКОВ,
Буряадай АССР-эй мелиорацинн ба үһанай ажахын министрэй орлогшо.

ХАМАГ ХҮСЭЕЭ ХЭРЭГЛЭНЭ

Мүнөө жэлһээ эхилжэ бригадамнай ажалаа хамтын подрядай гуримаар эмхидхэбэ гээшэ. Энэ зундаа түрэл совхозойнгоо нийтын адууһа малда 7280 центнер үбһэ хуряаха, 7280 тонно сенаж дараха, 150 тонно витаминтай ногооной гурил бэлэдхэхэ зорилготойбди. Бригадамнай 20 хүнһөө бүридэнхэй. Манда ДТ-75 түхэлэй гурбан, МТЗ түхэлэй 14 трактор, бүлүүр дүрбэн станци даалгагданхай. Үшөө үһа сасадаг оньһон нэгэ түхеэрэлгэ тодхоглонхой.

Даалгагдаһан поли, сабшалангай 649 гектарынь үһалагдадаг. Тэрэнэймнай 217 гектарынь Үдын голой саада тээ оршодог юм. Эндэхи тала голой үерлэхэдэ үһаар ундалуулагдадаг гээшэ.

Бригадымнай гэшүүд март һарын эхинһээ малай гүүртэ, хонидой байрануудай газаагуурхи наг шэбхэ суглуулжа обоолоо. Газарай үрэжэл һайжаруулха габшагай гурбан һарын соносхогдоһоной удаа коллективнай сабшалан дээрээ 176 тонно наг шэбхэ гаргаа. Районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй механизаторнууд Үдын голлохи сабшаланда 120 тонно наг шэбхэ зөөжэ тараагаа бэлэй.

Тиихэдэ бидэ өөһэдынгөө хүсөөр үшөө 150 гектарта наг шэбхэ гаргажа, тарааха түсэб урдаа табинхайбди.

Мүнөө сабшалангаа үһалха хүдэлмэри түлэг дундаа хэгдэжэ байна. Наратай лаан үдэрнүүдые ашагтайгаар хэрэглэжэ, гол горходой үһаар газараа һайнаар үһалха гэжэ оролдогдоно. Үшөө үбэлэй, намарай үедэ һубаг ханаабуудаа. хаалта, боолтонуудые заһабарилһан бэлэн болгоһон байнабди.

Үнгэрэгшэ зундаа хура бороотой байгаа гээшэ. Тиимэһээ Үдын голоймнай ехэнхи сабшалан үерэй үһанда абтаад, гектар бүриһөө 30 гаран центнер үжаса үгэдэг участогуудһаа ногоон сабшагдангүй үлэнюу һэн. Гэбэшье нёдондо хамта дээрээ 900 центнер үбһэ абажа, горитойхоноор сенаж дарагдаа бэлэй. Мүн 170 тонно шахуу витаминтай ногооной гурил бэлэдхэгдэһэн байха юм.

һүүлэй жэлнүүдтэ совхозой ахамад мелиораторай хүтэлбэри доро бригадамнай уридһалан зохёоглоһон түсэбөөр ажаллахадаа, зарим тэды амжалтануудые туйлажа захалаа. Жэл бүхэндэ сабшалангай ургаса дээшэлнэ. Тиимэһээнь манай луговодууд хэһэн хүдэлмэридөө сэгнэлтэ үгэжэ, улам эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлмэрилхые оролдоно.

Бригадын коллективтэ үшөө 800 шахуу хахалагдадаг поли үгтэнхэй юм. Тэндэнь зеленко болон силосэй ургамалнууд таригдана. Мүнөө жэлдэ 50 гектарта рапс тарижа туршахамнай. Намартаа үрэһыень суглуулжа абахаар хараалнабди. Саашадаа тэжээлэй энэ ургамал бүри ехэ полидо таригда-
хо байна.

Манай бригада
механизаторнууд о
дэнэй тоодо, бу
Рыгзен Очиров,
Николай Дамбаев,
данов болон бусад
ажалладаг.

Эдэ үдэрнүүдтэ
гадын гэшүүд нам
лаан үдэрнүүдые
гаар хэрэглэн, та
шалангаа ундалуу
һыень зөөлэрүүлэ
но, мүн гаргагд
шэбхээ тараа
сабшалангаа бург
бэрлэжэ, үбэлдөө
һон һургаагуудаа
хоод бариша.

Бии байгаа арг
нуудаа гүйсэд һай
лажа, даажа аба
лан, поли дээрэһээ
гооной, тэжээлэй у
дай баян ургаса
абахын түлөө ха
шадалаа элсүүлэ
байнхай.

Г. БУ
Хориин совхозой
отделениин луго

«Хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ мелиорацинн үүргые саашадань дээшэлүүлхэ тухай программа дотор онсо анхарал хандуулагдана. 1985 ондо үһалагдадаг газарые 20,8 миллион гектар хүрэтэр, 1990 ондо тэрэниие 23-25 миллион гектар хүрэтэр үргэдхэхэ гэжэ хараалагдана. Тэрэшэлэн энэ үедэ хатаагдаһан газар 15,5 миллион гектарһаа 18-19 миллион гектар хүрэтэр ехэ болгогдожо байна».

(1990 ОН ХҮРЭТЭРХИ ҮЕДЭ БЭЕЛҮҮЛЭГДЭХЭ СССР-эй ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММАҺАА).

Манай фотокорреспондент С. Балдуевай буулгаһан энэ зураг дээрэ Хурамхаанай районой Хурамхаанай совхозой луго-мелиоративна оньһожоруулагдамал отрядые хүтэлбэрилэгшэ залуу механизатор Иннокентий Николаевич Зверьковые харанат. Тэрэ дүршэлтэй механизатор байһан эсэгынгээ ажалые халан абаад, үргэлжэлүүлжэ байнхай. Мүнөө жэл һайжаруулха гурбан һар даалгагдаһан хүдэлмэрөө сүм түлөө коллективэйнгээ ажал эмхидхэжэ ябуулна. Эдэ үдэр шалангаа үһалжа, үрэжэлые хаар культуртехническэ хүдэлмэ нөөр хэнэд.

УҺАН-УРГАСЫН ЭХ

Түрэл дайдынгаа баян хэшэгые улам арьбадхадаг олон тоото хүдэлмэрилэгшэдэй заншалта һайндэр болохо Мелиораторай үдэрые манай совхозой луговодууд, мелиораторнууд үнихэнэй хүлеэһэн байха. Үшарынь хадаа энэ үдэр бултадаа сугларжа, хэһэнээ, саашанхи зорилгонуудаа зэргэсүүлжэ, зүөшэн хэлэсэдэг байна ха юм.

Газарай үрэжэл һайжаруулжа, тала дайдынгаа шэг шарайе шэнэлэн хубилгаха гээшэ нэгэ-хоёр жэлээр бүтэхэ бэлэн хэрэг бэшэ. Имэ зорилго бэелүүлхын тула суута мелиоратор Борис Раднаевич Санжимитыповай хүтэлбэри доро арба гаран жэлэй туршада горитойхон хүдэлмэри ябуулагдаһан байха. Тэрэнэй эдэбхи оролдолгоор үһалагдадаг сабшалан энд жэл бүри үргэдхэгдэнэ, горитой газар үндэһөөрөө һайжаруулагдажа, олон жэлэй ногоон таригдана.

Жэшээлхэдэ, нёдондо энэ ажахы бүхыдэнь 28,1 мянган центнер үбһэ хуряажа, түсэбһөө 6 мянган центнерээр ехэ бүдүүн тэжээл абаа. Сенаж, силос, витаминтай ногооной гурил баһал ехэ бэлэдхэгдээ һэн. Совхозой түрүү луговодууд Ц. Р. Жимбеев, Г. Б. Бадмаев, Г. Ж. Цырендылыков, Д. Х. Содномова гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө даадаг сабшалан дээрэһээ гектарай 20—25 центнер үбһэ абаһан байна.

Тэжээл, илангаяа үбһэ элбэгээр хуряажа абаһанай ашаар ажахы үбэлжэлгын үедэ муу бэшээр адууһа малаа ондо оруулжа, тэдэнһээ ашаг шэмэшье горитой абажа, продукци гүрэндэ худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Улааха-Арадай һү һаалиин фермынхид бүри мартын тэн багаар һү гүрэндэ худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэбые дүүргэһэн юм. Даабариһаа гадуур 180 гаран центнер сагаан эдеэ бэлэдхэлэй пунктда оруулаа. Совхоздо тугал, хүрьгадшье урда жэлнүүдэйхиһээ олон абтаа, малай гарзалалга һураггүй хороогдоо.

Тиигэбэшье сабшалангай ургасые улам дээшэлүүлхэ, мүн малай эдихэ тэжээл бүри элбэгээр бэлэдхэхэ, шанарыень һайжаруулха талаар хэхэ, бүтээхэ юумэн үшөөл ехэ гэжэ эндэхид ойлгоно. Тиимэһээ тээсгэн ажахыда болоһон луговодуудай, тэжээл үйлэдбэрилгын цехэй бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд бии байһан дутагдалнуудта, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудые элсүүлхэ асуудалнуудта гол анхарал хандуулаа.

Юуб гэхэдэ, үнгэрһэн жэлдэ ажахыда бэлэдхэгдэһэн үбһэнэй ахар 39 процентнь муу шанартай байгаа. Жэшээнь, олон жэлэй ногооной ургаса хожомдуулагдажа хуряагдаһан дээрэһээ үбһэнинь гордогор хатуу, шэмэ шүүһэ багатай болоһон байба. Үбһэ хуряалгын техникын дүүрэн хүсэндөө хүдэлгэгдэдэггүй, эмхидхэлэй хүдэлмэриин баһал хангалтагүй байһанһаа боложо, тэжээл бэлэдхэлгэ удажагайрна. Энээнһээ уламжалан, ехэхэн үбһэн гээгдэнэ, дутуу сабшагдана, ногооной шанар муудана гэжэ олонхи луговодууд тэмдэглэһэн байна. Эдэ бүгэдые хараада абажа, эндэхид байгша ондо бүри июлиин 1-һээ хойшо сабшалангай ногоое түүбэрилэн сабшаха, хуряаха тушаа эртэнһээ бэлдэхэ гэжэ шиидээ.

Совхоз бүхыдөө
тар сабшалангай
нэйнь 1023 гект
горходой үһаар
Тиихэдэ үшөө
добо газарай са
лүүр станцинууд
даха байна. һа
хэзһэнэй үһалуу
ханаабай барига
шо сабшалан
хангагдадаг боло
лэн үбэлдөө он
даһан отрядай
шалан дээрэ 5000
шэбхэ зөөгдөө.
бартаа үшөө 3 м
но шэбхэ гарга
Эдэ үдэрнүүдтэ
ральна үтэгжүүл
жа байна. Бүхы
тонно минеральн
гэ сабшалангай
оруулагдаха юм.

Энээнэй урда
луговодууд 20
раммаар тусхай
гараа һэн. Тэдэ
хүрьһэндэ үтэгжү
зүбөөр оруулха,
нэн нормоор үһ
заабаринуудтай

Мүнөө эндэ халу
риин хаһа эндэ
лагдана. Совхоз
жэлдэ бүхы
гектар бүриһөө 20
нерһээ бага бэшэ
ряаха, бүхыдэнь
но силос дараха,
сенаж бэлдхэхэ,
витаминтай ногоо
татаха зорилго
хай.

Илангаяа бэлэ
жээлэй центнер
өөрынь үнэ сэнгые
ха, һайн шанартай
хэ тушаа хүнүү
шүүлхэ хэрэгтэ
хандуулагдаха юм.

Г. БАЛЬ
хүдөө
Хэжэнгын райо

РЕПОРТАЖ

БҮҺЭСӨӨ НОГОО НАДХУУЛХА

Урдандаа май, июнь һарада дуһалшье бороон ородоггүй, оршон тойрон сайһаар хатадаг байһан аад, мүнөө хирэ-хирэ болоод лэ хура бороон адхаржа, газарай хүрьһэндэ ехэхэн шииг нойто нөөсэлнэ.

Эгээл имэ бороотой үдэр Хара-Хужарай урдуур урдадаг Эрхүү мүрэнэй эрьедэ бүлүүр станциин мотоор замхангүй хүнхинэжэл байба. Тэрэнэй ута түмэр хоолойнуудаар шэршэгэнэсэ урдаһан үһан ногоорон хабтайһан нуга сабшалан дээгүүр нуур таляан болотороо тарана.

Түнхэнэй районой «Маяк» колхозой луговод Петр Александрович Черных нёдондо даажа абаһан участогай гектар бүхэнһөө 28,6 центнер үбһэ абажа, район дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлээ һэн. Тэрэ гурбадахи жэлээ луговодоор хүдэлжэ байнхай.

Тэрэнэй даажа абаһан сабшалан бүхыдөө 98 гектарта нэмжыдэг юм. Луговод сабшалангаа апрелиин 20-һоо үһалжа эхилээ һэн. Үһалхаһаа урид сабшалан дээрэ гаргагдаһан наг шэбхээ тараажа, газарайнь хүрьһэндэ нидхэрһэн юм. Мүн гектарай 2 центнерэй хүртэхөөр аммиагай селитрэ оруулаа һэн.

Түрүү луговодтой хамта пенсидэ гараһан колхозой ветеран Георгий Матвеевич Шведов, залуу хүбүүн Иннокентий Попов ажаллана. Георгий Матвеевич луговодоор ажаллажа байхадаа, баян ургаса хуряажа суурхадаг байһан юм. Харин Иннокентий Васильевич аха нүхэдһөө дүй дүршэлыень халан абажа, луговодой ажалда һуража байнхай. Нёдондо эдэнэр гурбуулан хамта ажаллаһан юм.

— Луговодуудта элбэг ехэ үбһэ хуряажа абахын тула дүршэл шадабари хэрэгтэй юм. Жэшээлхэдэ, наг шэбхээ хабарай һүүлшын саһанай гү, али түрүүшын бороогой орожо байхада тараагаад газарайнгаа хүрьһэндэ һайнаар нидхэрхэдэ ногоон үдхэнөөр ургадаг. Ямаршье сагта үһалжал байха хэрэгтэй, үһан хэзээдээшье үлүү болодоггүй,— гэжэ Петр Черных хэлэнэ.

Энэ участок дээрэ гурбуулан хүдэлөөшье һаань, хэхэ ажалынь хододоо ехэ байдаг. Үглөө бүхэндэ түмэр хоолойнуудаа залажа, хуурай добо газар үһалжа эхилнэ. Энээнһээ гадна муудаһан посхоодоо шэнэлэн нэльбэнэ. Мүн сабшалангаа һөөг бургааһанһаа сэбэрлэжэ үргэдхэнэ.

Байгша ондо луговод Петр Черных гэгшын звено гектар бүхэнһөө 30 центнерһээ бага бэшэ үбһэ хуряаха гэһэн уялга абаад, үсэд нэтэрүүгээр ажаллажа байнхай. Хамтын подрядай гуримаар ажалаа эмхидхэһэн тус звеногой гэшүүд заншалта һайндэр болохо мелиораторай үдэрые даалгагдаһан сабшалан дээрээ уттажа, ногооной баян ургаса ургуулхаар ажаллана.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. А. Чёрных, И. В. Попов (зүүн гарһаа), Г. М. Шведов.

Авторай фото.

АЖАЛААРАА АЛДАРШААШ, АЛЕКСАНДР!

Бүхэли үдэртөө шанга наранда жэгнүүлһэн Баруун-Бэеын үргэн сабшалан униартан харагдана. Аяар тэрэ дээрэ дэгдэжэ, оршон тойронние сууряатуулан жэргэһэн булжамуур үдэшын ойртоходо юм гү, али дуугаа барахадаа гү, бү мэдэе, гэнтэ абягүй болоод, доошоо унажа байһан шулуун мэтээр ниидэн Ехэ-ханаабын эрьедэхи хагдан үбһэн соо түхеэрһэн уурхай руугаа шургашаба. Энэ ханаабаар ерэһэн үһан хэр угһаа хойшо ажахын сабшалан ундалуулжа, олон түмэн малыень шэмэтэ үбһөөр садхаадаг байгаа юм.

— Оронгын хүүргэ дээрэ үнеэдэ бэлшээриһээнь угтахаяа ерэһэн гэрэй эзэн эхэнэрнүүд тээ саахануур баригдаһан посхоодой дунда хүхэ-шара утаанай бааяжа, һэбшээндэ туугдаһаар зүүн-урагшаа тарахыень харахадаа, «Саашамнай мүнөөшье болотор сабшалан дээрээ ха юм, бэрхэл хүбүүн даа» гэлсэнэ. Тиинһээр байтараа нэгэниинь: «Юу хэлэхэб даа. Энэ нүхэрнай зарим хүнүүдэй үшөө нойртоо садаагүй байхада ажалдаа гарадаг ха юм. Мүнөөдэр үглөөгүүршье бүри эртэхэнэ манай үйлсөөр тэрэнэй трактор үнгэрөө һэн. Эсэхэ, сусаха гээшые мэдэхэгүй хүн лэ», — гэжэ магтана.

Үнэхөөрөөшье Александр Галданович Цыремпилов тэрэ үглөөгүүр эртэ сабшалан дээрээ ерэжэ, нёдондонойнгоо сомоогой һууринуудые сэбэрлэн, хог үбһыень галдажа, участогаа үһалхаар бэлэн болгожо байгаа бшуу. Юрэдөө энэ ажалынь нэгэ үдэрэй хүдэлмэри бэшэ юм ааб даа. Юуб гэхэдэ, үнгэрһэн жэлдэ Цыремпиловэй даажа ябаһан сабшалангай гектар бүриһөө 70 гаран центнер үбһэн хуряагдажа, эндэ үзэгдөөгүй олон һуринүүд жэрылдээ бэлэй. Тиимэһээл совхозой эрхим луговодой сабшалангаа саг ссонь үһалжа абахын тула үглөөнэй нарантай үрдилдэн хүдэлхэнь гайхалгүй.

Гурбан жэлэй саада тээ Ехэ-ханаабын хажуугаар Баруун-Оронгын үһалууриин шэнэ системэ татагдажа, ехэнхи сабшалангынь багахан талмайнуудаар хубаарилагдаад, үндэһөөрөө һайжаруулагдаһан юм. Ехэ оролдолгын ашаар ороной хэдэн хизаар, булангуудһаа олон жэлэй ногооной үрэһэн суглуулагдажа, ехэнхи участогууд дээгүүрнь таригдаһан байгаа.

Набтарханшье һаа, шамбай шанга бэетэй, хурса харасатай Александр Цыремпилов луговодой ажалда 1977 ондо ороһон юм. Урдань тэрэ механизатораар хүдэлхэдөө, ажахы соогоо эгээл эрхим үрэ дүнгүүдые туйлажа, дүршэл шадабари ехэтэй аха нүхэдөө яахашье аргагүйгөөр ахидаг байгаа гэхэ. Оройдоол хори гаран наһандаа «Ажалда шалгарһанай түлөө» медаляар шагнагдаһан, партиин гэшүүндэ абтаһан солотой.

Шэнэ ажалда ороходооошье тэрэ «булад» хүлэгөө орхёогүй юм.

Коммунист Александр Цыремпилов Баруун-Оронгын 200 гектар сабшалан даажа абанхай. Энээхэн талмайнгаа үрэжэл эрид дээшэлүүлхын тула яһалаханшье хүдэлмэри хээ даа. Жэшээлхэдэ, 1982 ондо бүхы газараа элдүүрилжэ, олон жэлэй ногоо тариһан юм. Тиигээд лэ тэрэ участогаа нюдэнэй сэсэгы мэтээр гамнан хабууһалжа, жэлээ үнгэргөө һэн. Нёдондо хүлеэһэн ургасань бултаниие ехэгэ гайхуулаа юм гэхэдэ, алдуу болохогүй ха. Юуб гэхэдэ, бүхы участогһаань 11,5 мянган центнер үбһэн хуряагдаһан. 900 центнер сенаж дарагдаһан юм. Тиигэжэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа хоёр дахин ехэ бүдүүн тэжээл абтаа бшуу.

Ургасаяа хуряахадаа, Александр Галданович үбһэшэдэй звеное өөрөө толгойлдог байна. Тэрэнэй звенодо гол түлэб залуушуул дуратайгаар ерэжэ хүдэлдэг юм. Үнгэрһэн жэлэй үбһэ хуряалгада Сергей Омоктуев, Бимба Токтохоев, Вячеслав Цыремпилов, Владимир Галсанов болон бусад залуу хүбүүд амжалта түгэсөөр ажаллаа һэн. Ажахын үбһэшэдэй хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ Александр Цыремпиловэй звено эрхимлэжэ, Москва — Минск — Ригэ хотонуудаар аяншалха түлөөһэгүй путевкоор шагнагдаа бэлэй. Урда жэлдэнышье тэрэнэй звеногойхид холын аяншалгада гаража, урмашаһан, холо ойгуур суурхаһан юм. Эндэ А. Г. Цыремпиловэй габьяа ехэ. Тэрэ өөрөө залуу нүхэдөө дахуулжа үндэр бүтээсэтэй ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг, али болохоор туһалдаг заншалтай. Тиигэжэ тэрэ наһаараа үшөө залуушье һаа, ургажа ябаһан үетэшние һурган хүмүүжүүлхэ, ажабайдалай арюухан харгыда гаргана. Жэшээлхэдэ, тэрээнтэй хамта хүдэлһэн механизаторнууд Сергей Доржиев, Владимир Галсанов гэгшэд мүнөө үедэ Коммунис партиин зэргэдэ абтанхай.

Эдэ үдэрнүүдтэ Александр Галданович сабшалангаа үһалжа дүүргэээд, суг хүдэлдэг нүхэдөөрөө
газарта волосн
байна.

Байгша ондо
районой Оронгын
тэжээл бэлэдхэг
центнер үбһэ бэлд
центнер сенаж дар
зорилго урдаа
Хабартаа, саһа
лажа байха үедэ
дээрэ Саянын бааз
паргадаһан минерал
жүүлгэнүүд оруула

Коммунист, арад
тадуудай райсоведэ
тат Александр Гал
Цыремпилов энэ жэ
шалангаа гурба да
жа, нёдондонойхиһо
гүй ургаса абаха гэж
дожо байнхай. Нигэ
сэхэ ажалаараа алд
Александр!

Д. МУН

…Й ДЭЭДЫН ЗУРГААНДА

…М ҮРГЭДХЭХЭ, …А ҮРЫЕНЬ …ШЭЛҮҮЛХЭ

…дэхи кварталай туршада предприятинүүд болон организацинуудай 159 хүтэлбэрилэгшэ тоосоһон байна. Нёдондо жэлдэ районой Соведэй 37 сесси дээрэ депутадууда 3 дахин асуулта хэгдээ. Мүнөө тэрээгээр хэмжээнүүд абтажа байнхай.

Ниитын эмхинүүдые хүтэлбэрилхэдэ хүн зон олоор хабаадуулагдана. Район дотор нухэдэй 177 сууд, эхнэрнүүдэй 37 совет, арадай һэйн дураншад 102 дружина, үйлсэнүүдэй 603 комитет, 1797 һурган хүмүүжүүлэгшэд, 1319 лектор, 2737 агитатор тоологдоно. Тиихэдэ хүүгэдэй 14 клуб, нийтын гурим сахиха 4 пункт, ойлгуулхын хүдэлмэри ябуулха 25 талмай, соёлой — 5 байшан, 6 клуб, 152 улаан булан, уран һайханай 168 коллектив, физкультурын 65 эмхи хүдэлнэ.

Гэхэтэй хамта арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдхэкомой хүдэлмэридэ ноонтой дутагдалнууд бии гэжэ тэмдэглэгдэнэ. Саг үргэлжын комиссинууд болон депутадуудай бүлэгүүдтэ бүхы депутадууд заримдаа суглардаггүй байхэ юм. Гэр байрын коммунальна таһагууд ажаһуугшадай микрорайонуудта хүдэлмэри муугаар ябуулна. Гэр байранууд ба кварталнуудта, ажаһуугшадай дунда социалис мүрысөөн ёһын тэдыдэ эмхидхэгдэнхэй.

Соёл-гэгээрэлэй зарим эмхи зургаанууд хүдэлмэрез ёһотой һайнаар эмхидхэнэгүй. Кирзаводой, Аршаанай, Кумыск тосхоной клубууд муугаар хүдэлнэ. Харуулан ойлгуулгын хүдэлмэри олохон газарта бирагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй.

Нютагай Соведүүдэй депутадуудта үгтэһэн 36 захяагай дүрбэниинь дүүргэгдээгүй байна. Ажалай журам, ниитын гурим сахиха талаар хүдэлмэридэ дутагдалнууд бии байһаар.

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ үндэһэлэн, эндэ заагдаһан дутагдалнуудаа ойрын сагта усэдхахыень Улаан-Үдын Железнодорожно районно Соведэй гүйсэдкомые республикын Министрнүүдэй Совет уялгалба.

ЭРДЭМТЫН ГАБЬЯА

1977 ондо Новосибирск хотодо хэблэгдэһэн «Сибириин фольклор» гэжэ ном соо оруулагдаһан «Хэтын бэдэрэлгэ» гэжэ статья соогоо Социалис Ажалай Герой, академик А. П. Окладников иигэжэ бэшээ һэн: «Лазарь Ефимович Элиасовай нэрэ наукада һайн мэдээжэ. Һүүлэй хорин табан жэл соо Сибириин фольклористикада хэгдэһэн ехэ шэнжэлхы хүдэлмэринүүд тэрэнэй ашаар бэелүүлэгдээ. Эмхидхэлхы ехэ бэлигтэй һэн тула СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Бурядай Ниитын эрдэмэй институдай ород фольклорой секторые толгойлжо, олон бага яһатанай фольклор суглуулжа шэнжэлхэ хэрэг үрдэгээ. Тэрэ зуу гаран научна хүдэлмэри хэһээр байна. Тэрэнэй бүхы наһан арадай аман зохёолой эрдэмэй зэндэмэние суглуулгада сүм зориулагдаа. Суглуулһан материалнуудынь хэмжээгээ, ухаа найруулгаараа, научна ехэ ач холбогдолтой юм. Тиимэһээ Л. Е. Элиасов арадай аман зохёол суглуулагшадай XX зуун жэлэй Росси эгээн томо түлөөлэгшэ болоно».

1914 оной июнин 1-дэ Баргажанай районой Ехэ-Үүрэг гэжэ нютагта түрэһэн Л. Е. Элиасов эдир наһанһаа эхилжэ, Сибириин арадай аман зохёол суглуулагша А. В. Гуревичтэй, удаань Эрхүүгэй университедэй профессор М. К. Азадовскитой нүхэсэһэн байдаг. Тэдэнэй зүбшэл заабаряар Л. Е. Элиасов түрүүн түрэл һууриинайнгаа, һүүлдэнь хүршэ нютагуудайнгаа улад зонһоо аман зохёолнуудые олоор суглуулжа эхилһэн юм.

Эдир залуугаар — 15 наһатайдаа Л. Элиасов Баргажанай хубиш гаража, Витим, Ципикан голнуудай приискнүүдээр, Троицкин болон Малолескин шахтануудаар, Мүя голоор геологуудтай хүдэлмэрилбэ. Алдан болон Бодайбогой дайдаар алташье бэдэрэлсээ. Тиигэжэ ябахадаа, залуу хүбүүн тэрэ дайдын түүхээр һонирхожо, олон һонин домогуудые шагнаһан, бэшэжэ абаһан байдаг. Илангаяа Лена мүрэн дээрэхи ушар үйлэнүүд, граждан дайнай үеын партизануудай дуунууд болон олон үеын алташадай домог үгүүлэлнүүд тэрэнэй анхаралые ехээр татадаг, тэдэ бүгэдые бултыень бэшэжэ абаһаниинь хожомоо аман зохёол шэнжэлдэг суута совет эрдэмтэдэй, илангаяа академик Ю. М. Соколов, профессорнүүд М. К. Азадовский, Н. П. Андреев, А. И. Никифоров гэгшэдэй үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн байха юм.

Л. Элиасов гушаад онуудай хоёрдохи хахадһаа эхилжэ суглуулһан, бэшэжэ абаһан арадай аман зохёолой зүйлнүүдые олоор хэблүүлжэ захалһан юм. Тэдэ суглуулбаринуудайнь олонхинь оронойн ямар нэгэн газар нютагай өөрсэ маягтай аман зохёолнуудһаа бүридэдэг байгаа. Жэшээлхэдэ, 1939 ондо Улаан-Үдэдэ хэблэгдэһэн А. В. Гуревич Л. Е. Элиасов хоёрой «Байгал шадарай хуушанай аман зохёол» гэһэн суглуулбари тиимэ һэн. Тэрэнь элдэб жанрай хоёр минга гаран зохёолнуудһаа бүридэнэ. Байгал шадар ажаһуудаг ород зоной аман зохёолой анха түрүүшын Сибирьтэхи согсолбори болоно.

Гушаад онуудай һүүл багаар Л. Е. Элиасов Сибириин мэдээжэ үльгэршэн Е. И. Сороковиков-Магайтай ажаллажа эхилээ. Тэрэниие анха түрүүн 1925 ондо М. К. Азадовский «олоһон» юм. Тээд үльгэршэнэй баян жасые бултыень бэшэжэ абаагүй байгаа. Магай үбгэнтэй үдэр бүри 12—16 час ажалладаг байһанаа Л. Е. Элиасов дурдан хэлэхэ дуратай агша һэн. Үльгэршэ үбгэн тоогүй олон оньһон, хошоо үгэнүүдые, дуунуудые, үльгэр, түүхэ, туужануудые болон домогуудые мэдэдэг байгаа.

1940 ондо М. К. Азадовский Л. Элиасовтай хамта «Магайн үльгэрнүүд» гэжэ ном Ленинградта хэблүүлээ һэн. Мүнөө тэрэ ном олдохоо шухаг зүйл болонхой. 1968 ондо эрдэмтэ-шэнжэлэгшэ «Магайн үльгэр, домогууд» гэһэн ном Улаан-Үдэдэ хэблүүлээ бэлэй.

Мүн лэ гушаад онуудай һүүл багаар Л. Е. Элиасов Түнхэнэй голоор ажаһуудаг хэдэ хэдэн бэлигтэ үльгэршэдые: Д. С. Асламов, А. А. Шелехова, Е. Д. Нефедьева, В. В. Кобелев, С. В. Бушинов гэгшэдые оложо, удаан саг соо тэдэнэй хөөрэһэн аман зохёолнуудые бэшэжэ абадаг һэн. Үльгэршэдэй зохёохы ажабайдалые шэнжэлһэн статья бэшээ. «Түнхэнэй голой аман зохёол» гэһэн суглуулбари-номой оролто болгон, 1966 ондо Улаан-Үдэдэ хэблүүлһэн юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай эхинһээ һүүл хүртэрнь Л. Е. Элиасов фронтдо ябажа, юрын сэрэгшэһээ майор болотороо, Москваһаа Берлин хүрэтэр дайшалхы зам гаталһан байгаа.

Дайнай һүүлэй жэлнүүдһээ захалжа, Л. Е. Элиасов Сибириин ород арадай аман зохёолые шэнжэлжэ эхилээ һэн. Тэрэ үе-үе болоод лэ, Москва, Ленинград, Эрхүү, Улаан-Үдэ, Шэтэ хотонуудай архивуудта хадагалагдажа байдаг, элдэб үе сагуудта бэшэгдэжэ абтаһан аман зохёолнуудые шэнжэлдэг һэн. Тиихэтээ хамта Сибириин олон нютагуудаар ябажа, аман зохёол суглуулдаг, Сибирьтэхи, Байгал шадархи, граждан дайнай үеын зохёолнууд тухай шэнжэлгын хүдэлмэринүүдые бэшэжэ, табяад онуудаар «Забайкалье», «Байгал» альманах соогуур, «Байгалай толон» журналда хэблүүлээ юм. «Байгалай үмэнөөр американхидай дээрмэдэлгэ» гэһэн томохон хүдэлмэри 1953 ондо Улаан-Үдэдэ хэблүүлээ һэн.

Л. Е. Элиасов наһанайнгаа һүүлшын үдэр болотор Сибирьтэхи граждан дайн тухай аман зохёолнуудые суглуулаа юм. Илангаяа арадай дуунуудые, аман хөөрөөнүүдые тон олоор бэшэжэ абаһан байна. Тиигэжэ 1956 ондо «Хоёр дайн тухай забайкалецуудай хөөрөөнүүд» гэһэн ном хэблүүлээ һэн. Тэрээн соонь граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнуудта хабаадалсаһан манай хизаарай сэрэгшэдэй зуу шахуу баримтата хөөрөөнүүд оруулагдаа юм. Дурсагдагша номойнгоо оролто соо Л. Е. Элиасов аман хөөрөөн тухай научна тайлбари анхан түрүүшынхеэ үгөө һэн. Мүн 1957 ондо Улаан-Үдэдэ хэблэгдэжэ гараһан эрдэмтын томохон монографи аман зохёолоор һонирхогшодой анхарал татаа һэн. Тэрэнь «Граждан дайнай үеын Зүүн Сибириин арадай революционно поэзи» гэжэ нэрэтэй бэлэй.

1952 ондо Л. Е. Элиасов Сибирьтэхи граждан дайнай үеын аман зохёол гэһэн тэмээр хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидадай диссертаци хамгаалаа һэн.

«Сибирьтэхи граждан дайнай үеын баатарлиг поэзи» гэһэн согсолбори дээрэ эрдэмтэ олон жэлдэ хүдэлөө һэн. Тэрэнь 1982 ондо Новосибирскын «Наука» гэжэ хэблэлээр гаргагдаа юм.

1954 оноһоо захалжа, 1976 он болотор Л. Е. Элиасов СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Бурядай филиалай Ниитын эрдэмэй институдай эмхидхэһэн аман зохёол шэнжэлхэ бүхы экспедицинүүдэй научна хүтэлбэрилэгшэнь байгаа. Оронойн элдэб хизаар нютагуудаар ябажа суглуулһан баян материалнуудайнь үндэһөөр монографическа шэнжэлгын хүдэлмэринүүдые, статья, элидхэлнүүдые бэшэжэ, научна конференцинүүд дээрэ уншаһан байха. Сибириин ород аман зохёол тухай табан ботиһоо бүридэһэн шэнжэлхы хүдэлмэри бэшэхэ тухай эрдэмтэ олон жэл соо бодомжолдог һэн. «Зүүн-Сибириин ород аман зохёол» гэһэн гурбан боти хүдэлмэри бэшэжэ үрдиһэн байна. «Арадай домогууд» гэһэн хоёрдохи ботинь авторай докторско диссертаци болоо һэн. Хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор Л. Е. Элиасовта 1969 ондо профессорэй нэрэ зэргэ олгогдоо юм.

Л. Е. Элиасов Бурядай оронойн ниитын-политическа ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг һэн. Тэрэ хадаа СССР-эй Географическа бүлгэмэй Бурядай таһаг эмхидхэгшэдэй нэгэн, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэ байгаа. «Знание» бүлгэмэй Бурядай эмхиин түрүүлэгшэ 14 жэлдэ байхадаа, Сибириин хизаарай аман зохёолой, мүн уран зохёолой асуудалнуудаар радио, телевиденеэр үгэ хэлэдэг, газетэнүүдтэ материалнуудые гаргуулдаг һэн. Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдаһан юм.

Лазарь Ефимович Элиасовай хүдэлмэринүүд арадай аман зохёол шэнжэлхэ совет эрдэм ухаанда сэнтэй туһа нэмэри оруулһан ехэ габьяатай байха юм.

И. ЯРНЕВСКИЙ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

ТАСС АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

АРАДАЙ СУГЛААНАЙ СЕССИ

СОФИ. НРБ-гэй Арадай суглаанай ээлжээтэ сесси эндэ дүүрэбэ. БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Тодор Живков тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаһан байна.

Республикын хуули гаргалгые саашадань нарижуулан һайжаруулгада, социалис демократиие хүгжөөн бэхижүүлгэдэ, ажалшадай материальна ба оюун ухаан бодолой эрилтэнүүдые бүри гүйсэд дүүрэнээр хангалгада хабаатай хэдэн шухала хуулинуудые гүрэнэй засагай дээдын зургаанай депутадууд баталан абаба.

МҮНӨӨ ҮЕЫН ГОЛ ЗОРИЛГО

БЕРЛИН. Варшавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүдэй эб найрамдалта үүсхэлнүүд нэн түрүүн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын оруулһан шухала дурадхалнууд уласхоорондын байдалые гуримшуулха талаар эрид эрьелтэ хангаха уялгатай байна. Тэдэниие бэелүүлгэ бүхы арадуудай үндэһэн ашата туһада харюусана гэжэ СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккерэй ба хани ёһоной албанай хэрэгээр эндэ ерээд байһан ТПК-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, КНДР-эй президент Ким Ир Сен түрүүтэй КНДР-эй партийно-гүрэнэй делегациин хоорондо эндэ болоһон хөөрэлдөөнүүд дээрэ тэмдэглэгдээ.

Термоядерна дайнай аюулһаа хүн түрэлтэниие арилан хамгаалха гээшэ мүнөө үеын хойшолуулашагүй шухала зорилго болоно гэжэ хоёр тала мэдүүлбэ. Империализмын, нэн түрүүн США-гай эгээл эзэрхэг түримхэй бүлэгөөрхидэй булимтархы, хархис муухай хараа шэглэл бэелүүлһэнэй ашаар уласхоорондын байдал улам түгшүүрилтэй болоһон, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалга үргэдхэгдэһэн байна гэжэ тэдэнэр баталба. Эб найрамдалые хангахын тула буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгада эсэс табиха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые, илангаяа ядерна буу зэбсэгүүдые хуряаха шухала.

ВИА АГЕНТСТВЫН МЭДЭЭСЭЛ

ХАНОЙ. Вьетнамай ВИА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, майн 30-да Вьетнамай Каобанг провинцидахи хилэ шадарай общинануудай нэгые ехэ буугаар буудаһан байгаа. Амгалан зоной дунда алуулһаншье хүнүүд бии, материальна ехэ гарза хохидол ушаруулагдаа.

Һүүлэй үедэ Хитадай тала Хатуен провинциин хилэ шадарай районуудые ехэ буугаар буудаһан, Хоанглыеншон ба Лангшон провинцинуудта Хитадай тагнуулай-һүйдхэлтэ бүлэгүүд хилэнүүдые нэгэнтэ бэшэ эбдэһэн байна гэжэ ВИА агентство тэмдэглэнэ.

Вьетнамай хилын харуулшад болон ополченецүүд хилэ эбдэгшэдтэ харюугай шанга сохилто үгэһэн байна.

США-гай ГҮРЭНЭЙ СЕКРЕТАРИИН ДЭНШЭЛГЭ

ВАШИНГТОН. США-гай гүрэнэй секретарь Д. Шульц богони болзорой албанай хэрэгээр Сальвадор ошохоёо мордобо. Вашингтоной харата ябуулгануудаар «үүдхэгдэһэн» һунгалтануудай үедэ «һунгагдаһан» Сальвадорой шэнэ «президент» Дуарте гэгшын тангаригаа үгэлгэтэй дашарамдуулан болохо ёһололдо хабаадаха зорилготой. Зүгөөр бодото дээрэ Шульц энэ орондо ерээд байха үедөө эндэ эсэргүүсэлтын хүдэлөөе дарахын тула арад зондо зүрюу харша захиргаанай удамаршадтай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ байна.

США-гай конгрессэй түлөөлэгшэдэй палатые Вашингтон шууд сэхээр хашажа, харшалжа, «үгэ дуулаһатай» болгохын тула бүхы арга хургааа хэрэглэжэ, энэ финансын жэлдэ 62 миллион доллароой буу зэбсэгүүдые Сальвадорто нэмэжэ эльгээхые баадхаһан байха юм. Ерэхэ финансын жэлдэ хунтада хахад миллиард шахуу доллароой сэрэгэй-экономическа «туһаламжа» үзүүлэгдэхээр хараалагдана. Алууршад шэб шэнэ вертолетуудые, томо буунуудые, миномедуудые бусад зэбсэг хэрэгсэлнүүдые абаха бшуу.

АЮУЛГҮЙН СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

НЬЮ-ЙОРК. Иран болон Ирагай хоорондохи зэбсэгтэ хёморөө зүрищэлдөөнэй улам үргэдэһэнһөө уламжалан, Персидскэ тохойн оршондо тохёолдоһон түгшүүрилтэй байдалые ООН-ой Аюулгүйн Соведтэ зүбшэн хэлсэһээр. Персидскэ тохойдохи оршон байдалай аюултай хүгжэлтэ хүн бүхэнэй һанааень зобооно гэжэ араб болон энэ райондохи хүршэ гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй Соведэй заседани дээрэ хэлэһэн үгэнүүд элирхэйлэн гэрщэлнэ.

Бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй Аюулгүйн соведэй гэшүүн-оронууд тогтоолой проект бэлдэбэ. Худалдаа наймаанай суднануудта зэбсэгтэ добтолгонууд тэрээн дотор эрид буруушаагдана, иимэ ябуулганууды дары болюулха гэһэн эрилтэ табигдана. Уласхоорондын уһан соогуур һаадгүйгөөр суднаар ябалгын эрхэ тухай проект дотор батадхагдана, хёморөө зүрищэлдөөндэ хабаагүй гүрэнүүдэй газар дайдын ойроо хүртэшэгүй байлгые хүндэлхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдэнэ. Хэрбээ тэрэнэй тогтоолые дүүргээгүй гээшэ һаань, тохёолдоһон оршон байдалда хабаатай шухала хэмжээнүүдые абаха тухай асуудалые хаража үзэхыень документын авторнууд Соведтэ дурадхана.

В. БРАНДТЫН УРЯА

НЬЮ-ЙОРК. Баруун Германиин мэдээжэ политическэ ажал ябуулагша, ФРГ-гэй федеральна канцлер байһан, СДПГ-гэй түрүүлэгшэ Вилли Брандт буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгын аюултай политикада эсэс табиха уриатайгаар хандаба.

Ядерна шэнэ буу зэбсэг үйлэдбэрилгые, туршалгые, тараан тодхолгые болюулха гээшэ энэ зорилго бэелүүлхэ замда түрүүшын, шиидхэхы алхам болохо ёһотой гэжэ Америкын «Бюллетин оф атомик сайентистс» гэжэ журналда толилуулһан статья соогоо тэрэ тэмдэглэнэ.

ХАЛУУНААР ДЭМЖЭНЭ

МЕХИКЭ. Уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха, газар дэлхэй дээрэ эб найрамдалые бэхижүүлхэ талаар нүлөө ехэтэй хэмжээнүүдые абаха шухала гэжэ Мексикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Бернардо Сепульведа болон хани ёһоной албанай хэрэгээр эндэ ерээд байһан ГДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Оскар Фишер мэдүүлбэ. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха талаар хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ, колониализмда, расизмда ба апартеидтэ эсэргүү гэзэр хүгжэжэ байгаа оронуудай арадуудай тэмсэлые дэмжэхэ гээшэ гадаадын политическэ гол зорилгонууд болоно гэжэ хоёр тала тэмдэглэбэ.

Хоёр оронойн хоорондохи хани барисаае хүгжөөлгэдэ, ГДР-эй ба Мексикын хоорондо али алиндань ашатай туһатай экономическа, эрдэм, техникын харилсаае үргэдхэлгэдэ, бэхижүүлгэдэ али болохо туһаламжа үзүүлхээр бэлэн байһан тухайдаа министрнүүд мүн лэ мэдүүлээ.

ВСНП-гэй СЕССИ

ПЕКИН. Арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай (ВСНП) үргэлжэлжэ байһан сесси дээрэ «Национальна районуудай автономи тухай КНР-эй Хуулиин» проект зүбшэн хэлсэгдэнэ. Толилогдоһон материалнууд дотор тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, мүнөө үедэ КНР-эй газар дайдын 60 процентһээ дээшэнхи хубиие эзэлдэг национальна автономито 116 единицэдэ 120 миллион хүн, тэдэнэй дундаһаа национальна үсөөнхиин 50 миллион түлөөлэгшэд ажаһууна. Хитад үндэһэ яһанай (ханьска) хүн зониие эдэ районуудта нүүлгэжэ нютагжуулһанһаа уламжалан, иимэ байдал тохёолдоһон байна. «Национальна районуудай экономико болон соёл тон доогуур хэмжээндэ байһаар, бодото дээрэ үндэһэ яһатадай хоорондо адли тэгшэ бэшэ байдалтай» гэжэ сесси дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

Хитадай хэблэлэй мэдээсэлнүүдэй ёһоор, правительствын хүдэлмэри тухай Чжао Цзыянай сесси дээрэ хэһэн элидхэлые зүбшэн хэлсэхэдээ, депутадууд хоёр асуудалда: «Экономическа ба байгуулалтын хубилалтануудта», «нээмэл үүдэнэй» политикые хүгжөөлгэдэ гол анхаралаа хандуулна. Тусхайлбал, гадаадын эзэд баяшуулда налог татабари ашалгые хүнгэлхөөр, бүхы дээрэ гадаадын оронуудай мэдэлдэ байха предприятинуудые барихыень зүбшөөхөөр хараалагдана.

ХАНОЙ. Хайнаньска захиргаанай райондо засагай зургаануудые эмхидхэхэ тухай проект Пекиндэ боложо байһан ВСНП-гэй сесси дээрэ табигдаба. Вьетнамда хабаатай Хоангса болон Чыонгса аралнууд тус захиргаанай райондо оруулагдаһан байгаа гэжэ «Нян зан» газетын редакционно статья дотор тэмдэглэгдэнэ. Иимэ ябуулганууд вьетнам арадта дайсан харша, уласхоорондын гол ёһонуудта яашье таарахагүй байна, Пекинэй булимтархы, эзэрхэн зонхилхы политикые гүйсэд элирхэйлэн харуулна.

Чыонгса, Хоангса аралнууд хадаа Вьетнамай нангин газар дайда болоно. Энэнь Пекинэй худал хуурмаг ябуулгануудые яашье далдалжа шадахагүй байна гэжэ «Нян зан» тэмдэглэнэ. Хитад Хоангсые хуули бусаар булимтаран эзэмдэжэ байһаар. Хайнаньска захиргаанай районой засагай зургаануудые эмхидхэхэ проект табихадаа, Хитадай хүтэлбэри Чыонгсын бүлэг аралнуудые булимтаран эзэмдэхые һэдэжэ байна. Вьетнам арад тушаа Пекинэй бэелүүлдэг стратеги болон тактикын улам дайсан харша болож байһыень, Зүүн далай дээрэ, Индохитадта, Зүүн-Урда Азида булимтархы түсэбүүдээ Пекинэй орхёогүй байһыень эдэ бүгэдэ элирхэйлэн батадхана.

ДАЙНДА ЭСЭРГҮҮ ХҮДЭЛӨӨН ҮРГЭДЭНЭ

ВАШИНГТОН. Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые үргэдхэхэ талаар Вашингтоной захиргаанай үүдхэжэ байһан ябуулгануудые буруушаахадаа, США-гай дайн дажарта эсэргүү хүдэлөөнэй эдэбхитэд тэрэнэй элдэб районуудта «ядерна буу зэбсэггүй зононуудые» байгуулхын түлөө бүхы орон дотороо ябуулгануудые үнгэргэжэ байна. «Ядерна буу зэбсэггүй Америкын түлөө» гэһэн ниитын эмхиин мэдээсэһэнэй ёһоор, Холбоото Штадуудай 57 хото город, һуурин тосхон болон округ иимэ зононууд болгогдожо соносхогдоо. Иимэ районуудай хүн зон тогтоолнуудые баталан абана. Ядерна буу зэбсэгүүдэй талаар шэнжэлгэнүүдые хэхые хорихо, газар дайда дээрэ тэрэниие хадагалха, тэрээн дээгүүр зөөхэ ябадалые хорихо эрилтэ табигдана. Заримдаа имагтал һуурин тосхонууд бэшэ, харин һургуулинууд, больницанууд ба ниитын багахан эмхинүүдтэ хабаатай байшангууд «ядерна буу зэбсэггүй зоно» гэжэ соносхогдонхой. Ингэжэ американецууд гэр байраа ядерна дайнай аюулһаа аршалан хамгаалхын түлөө тэмсэлдэ багаханшье хубитаяа оруулхые хүсэнэ.

…КЫН УРДА ХУБИДАХИ ОРЁО БАЙДАЛ

…сээгээ хэрэглэхэ гэжэ тэрэ туршажа эхилээ.

Претори Мозамбигай хэлсээ баталхадаа, ЮАР-ай африканецуудай эрхэнүүдые дахин һэргээхын түлөө тэмсэлшэдтэ харша хардалга гүрдэлгэ далдалхые, энэ тэмсэлые хүтэлбэрилдэг Африкын национальна конгрессые (АНК) гансаардуулхые, дэмжэлтэгүй болгохын оролдоно.

Анголо тушаа хүсэрхэл гаргахагүйбди гэһэн найдуулгануудаа бэелүүлхын тула үшөө юушье хээгүй аад, Анголын хуулита правительствые ба тэрээнтэй тэмсэдэг УНИТА-гай һүйдхэлшэдые, Намибиин арадай эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлые хүтэлбэрилдэг СВАПО-е ба ЮАР-ай аша туһын түлөө тэмсэдэг нютагай «дахуулнуудай» партинуудые, адли партнернууд мэтээр, Намибиин асуудалаар хэлсээнэй столдо һуулгахын тула Претори шэнэ алхамуудые хэнэ, Вашингтон тэдэниие дэмжэнэ.

«Бүтэмжэтэй харилсаа холбооной» талаар союзнигуудай муу мэхэ Африкада һайн мэдээжэ. Тиимэһээл Анголо ба Мозамбик, мүн тиихэдэ африкан бусад гүрэнүүдшье тус түбиин урда хубидахи байдалай гол асуудалнуудаар хараа бодолоо тайлбарилха ёһотойбди гэжэ тоолоно. Африкые колониальна байдалһаа, расизмһаа, эсэслэн сүлөөлхэ хэрэг дэмжэдэг байһанаа, эндэхи национально - сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлэгдэхэ зэнд тэдэнэр дахин батадхаа.

Энэньшье зүб. ЮАР-ай Намибиие эзэмдэжэ, расис хуули гуримаар байдаг байһан сагта Африка өөрынгөө аюулгүй байдалда этигэжэ шадахагүй бшуу.

Африкын урда хубидахи байдалай орёо хүшэр байгаашье һаань, эндэхи асуудалнуудые политическэ ёһоор шиидхэхэ зам африкан гүрэнүүдэй урда нээлтэтэй байһан зандаа. Анголын президент Жозе Эдуарду душ Сантушай албанай хэрэгээр Куба ошоһоной һүүлээр эндэ толилогдоһон кубын-анголын коммюнике дотор Намибиин талаар ябуулгануудай тодорхой программа үгтэнхэй. ЮАР сэрэгүүдээ Анголоһоо гаргаха, Намибиие эзэмдэхэеэ болихо ёһотой. ООН-ой Аюулгүйн Соведэй 435-дахи номерой тогтоолой ёһоор, тус оронойн бэеэ даанхай байдалда шэлжэн оролго бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй.

Эдэ бүгэдын эсэстэ, мүн тэрэшэлэн правительствада харша бүлэглэлнүүдтэ туһаламжые болюулбал, ЮАР-ай ба США-гай зүгһөө Анголын дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралгые болюулбал, Анголоһоо Кубын сэрэгэй частьнуудые гаргамаар эрхэ байдал байгуулагдаха байна.

Энэ хэрэгтэ иимэ тодоор, тон зүбөөр хандалгань дэлхэй дээрэ үргэнөөр дэмжэгдэнэ. Тэрэнэй бодото дээрээ бэелүүлэгдэхэ байһаниинь гансал ЮАР-һаа ба США-һаа дулдыдана. Анголынхид ба намибиинхидай гасалан зоболондо эсэс табигдаха гү? Африкын урда хубидахи политическэ байдалай аюул түбэгые дабаха арга зэвл байна даа.

Зүһэ шарайн илгаа гарган газаашалха политикаһаа арсаха бүхы уряануудые Претори тоонogүй. Урда Африкын хара арһатай 20 миллион хүн энэ политикаһаань хохидоно. Зэбсэгтэ тэмсэлдэ бодожо, тэрээнһээ сүлөөрхэ гансал арга боломжо бии. Энээнэй тулада Африкын гүрэнүүдэй ба бүхы дэлхэйн оронуудай зүгһөө расизмһаа эсэргүүсэн тэмсэгшэдтэ ба «фронт шадарай» гүрэнүүдтэ бүри аша үрэтэй туһаламжа үзүүлхэ хэрэгтэй.

Советскэ Союз тухай хэлэхэ болоо һаа, империализмын эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдтэ эсэргүү, национальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ дабшагшадай дунда тэрэ хододоо ябадаг юм.

Ю. КУРИЦЫН.
(АПН).

ФРГ. Фашис концлагерьнуудта байгаад, амиды үлэһэн хүнүүд (зураг дээрэ) ядерна буу зэбсэг хуряалгын, дайн дажарые эрид буруушааһан хүдэлөөнэй түрүү зэргэдэ ябана.

ТАСС-ай фотохронико.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ hОНИН

ХОДОДОО БАЙГ ЛЭ НАРАН!

— Би шүлэг хэлээд үгэhүү, — гэбэ бишыхан, гурбатайхан Эржена.

— Зай, Эржена, шагнаял даа,— гэбэбди.

«Хододоо байг лэ наран,
Хододоо байг лэ дэлхэй,
Хододоо байг лэ эжы,
Хододоо байhуу би»,—

гэhэн дүрбэн мүр угаа хөөрхэнөөр хэлэхэдэнь, үнинэй мэдээжэ дуунай үгэнүүд уяралмаар, шэнэ удхатайгаар hанагдаа hэн.

Эржена гартахи мелээ эрьюулэн, доошоо тонгойжо, асфальт дээрэ түхэреэн дүхэриг зураба. Удаань толгойгоо үндылгөөд, нюдөө ониилгон hагад наран тээшэ hарган-hарган шэртэнэ. «Саашань яагаад зурахаб?» гэhэн бодолдо эзэлэгдэнги ха. Энэ үедэ эгэшэнь — 11 наhатай Люба заабари үгэбэ: «Иигээд элшэнүүдыень зура. Утанууд, богонинуудые хамаагүй...»

Улаан-Үдын байгаалиин музейн урдахи талмай дээрэ Постышевэй нэрэмжэтэ пионернүүдэй байшангай хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлээр үнгэргэгдэhэн «Би дэлхэйе хаhанаб» гэhэн асфальт дээрэхи зурагуудай конкурсые энэ байшангай методист О. Г. Николаева нээгээ. Бүхэсоюзна пионерскэ организацида В. И Ленинэй нэрэ олгогдоhоор 60 жэлэй ойдо конкурс зорюулагдаа юм. Хүүгэдые хамгаалгын уласхоорондын үдэр тухай байшангай методист В. И. Белова хөөрэжэ үгэбэ. «Дэлхэй дээрэхи 1 миллиард 600 миллион үхибүүдэй жаргалтай ажаhуухын тула эб найрамдал хэрэгтэй. Эб найрамдал гээшэ юун бэ?»—гээд суглараhан үхибүүдhээ асуухадань, «Эжы!», «Манай hургуули!», «Наран!» гэhэн харюунууд дуулдаа hэн.

Зунай түрүүшын үдэр сэнхир хүхэ үнгөөр сэсэглэн зэнхыжэ байhан огторгой, наран, набша намаа, сэсэгүүд —энэл даа эб найрамдал! Олонхи үхибүүдэй зурагта эб найрамдал гээшэ эгээл иимээр тайлбарилагданхай байба.

— Минии эжы,— гээд, Жанна Шаракшанэ зурагаа харуулна.

—Хэн гэжэ нэрэтэйб?

— Зоя Александровна. Судна бүтээлгын заводто хүдэлдэг.

— Хэр адляар зураабши?

— Адляар. Үнгэтэ плати үмдэнхэй. Газаа дулаан ха юм. Эжымни hайхан юм. hайн, бултанhаа hайн,— гэбэ Жанна.

«Лев» гэhэн зураг hайхашаабабди. hамбай ноohондоо дарагданхай, шүдэеэ бага ирзайлганхайшье hаа, зэрлиг шунахай ангай бэшэ, харин газарай юрын лэ амитанай зан абари харууланхай. «Ангууд амидарха баhал хүсэлтэй ха юм» гэжэ авторынь Оксана Акинфеева hанамжаяа хэлэнэ.

10, 11 наhатай томохонууд хүбүүд «Атомда — үгы!» «Ядерна дайе сарая!» гэhэн удхатай зурагуудые зураа. Зоригто Аюшеевэй, Миша Толстопятовай, Сергей Сухаревай зурагууд энэ темэдэ зорюулагданхай.

— «Эб найрамдал тухай үхибүүд зурана» гэhэн нэрэтэй энэ минии зураг»,—гэжэ Арюуна Жаргалова хөөрэнэ.

Бүри багаhаа, оршон тойронхиие ойлгожо эхилхэhээ хойшо манай ороной үхибүүд дайн дажар тухай, амгалан тайбан байдал тухай тодо мэдээсэтэйгээр хүмүүжэнэ гээшэ. «Багашуулнай жаргалтай байдалhаа эхи абан наадаг лэ!» гэhэндэл зунай түрүүшын наран элшэнүүдээ элбэгээр сасан гэрэлтэжэ байгаа hэн.

Г. ДАШЕЕВА.

СЭЛЭНГЫН hОНИН

ИЛАЛТЫН 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

Агууехэ Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаhан сэрэгэй-патриотическа ном дэлгэрүүлхэ hара Гусиноозерск городой түбэй библиотекэдэ дүүрэбэ. «Дайн, арад зон, илалта», «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн уран зохёолдо» гэhэн номой выставкэнүүд эндэ дэлгээгдээ. Уншалгын залай ахалагша библиотекарь З. Ф. Сычёва ахамад классуудай hурагшадтай hонирхолтойгоор хөөрэлдөө.

ВЛКСМ-эй ЗЭРГЭДЭ АБТАНА

Загастайн, Үбэр-Зөөхэйн дунда hургуулинуудай 42 пионер ВЛКСМ-эй Гусиноозерскын горкомой бюрогой зэлжээтэ заседани дээрэ комсомолой гэшүүдтэ абтажа, районой комсомолой организацида нэмэжэ оробо. Энэ жэлэй эхинhээ хойшо 110 пионер комсомолой зэргэдэ абтаhан байна.

ШЭНЭ ТЕХНИКЭ

Районой ажахынуудай автотракторна паркда шэнэ техникэ нэмэнэ. Асарагдаhан хүсэтэ техникэ бүри орёо зорилгонуудые шиидхэхэ арга олгоно. Энэ жэлдэ XX партсъездын, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд тус бүридөө 4 трактор, ороопоной 6 комбайн худалдан абаба.

БАРИЛГАШАДАЙ БЭЛЭГ

Химнын совхозой ажалшад hайн бэлэг — хоёр квартиратай байрын хоёр гэр абаба. 697-дохи ПМК-гай барилгашад эдэ гэрнүүдые бүтээгээ.

— Совхозой шефүүд—Сэлэн-Дүүмын заhабарилгын-механическа заводой хүдэлмэришэдэй, республикын МВД-гэй хүдэлмэрилэгшэдэй, совхозой барилгашадай хүсөөр байрын гэрнүүд бодхоогдожо байнхай.

ТҮБ hУУРИН ХУБИЛНА

Кировэй нэрэмжэтэ совхозой түб hуурин—Харгана нютаг генеральна түсэбэй ёhоор мүнөө үсын хүдөө тосхондо адли болбосон түхэлтэй боложо байна. hүүлэй табан жэлэй туршада эндэ уужам hаруул залтай столово, гостиница, магазин, найман квартиратай байрын нэгэ гэр, хоёр квартиратай 16 гэр, 90 hууритай үхибүүдэй саад, 50 тракторай байха мастерской баригдаа.

Р. БАЛДАНОВ.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ЗОХЁОХЫ АЖАЛАЙ ДҮНГҮҮД

Авиационно заводой «Рассвет» гэжэ Соёлой ордон соо Буряадай комсомолой 60 жэлэй ойдо зорюулагдаhан залуушуулай эрдэм, техникын зохёохы ажалай «НТТМ-84» гэhэн выставкэ hаяхан нээгдэбэ. Республикын Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй болон ВЛКСМ-эй обкомой үүсхэлээр тус выставкэ 1981 онhоо хойшо хоёрдохёо эмхидхэгдэбэ. Промышленна предприятинуудай, нэгэдэл ба трестнүүдэй, техникумүүдэй, училищинуудай, институдуудай, тэрэ тоодо эрдэм шэнжэлгынгшье залуу оюун ухаатанай, уран гартанай бүтээhэн элдэб янзын зүйлнүүд выставкэдэ элбэгээр табигдаа. Тэдэнэй авторнуудай—hургуулиин hурагшадай гү, али дээдэ гарай ухаалан зохеогшодой бүтээлнүүдэй олонхиие ажабайдалда, hуралсалда болон ажал хүдэлмэридөө хэрэглэжэ боломоор гэжэ тэмдэглэлтэй. Республикымнай залуу ухаалан зохёогшодой болон уралан нарижуулагшадай выставкэдэ дурадхаhан зүйлнүүд hүүлэй үедэ тэдэнэй зохёохы эдэбхиин бүри дээшэлжэ байhаниие гэршэлнэ.

Х. СОКТОЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: авиационно техникумэй hурагшад бүтээлнүүдээ харуулжа байна.
Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ЕХЭ БАРИЛГА ХЭГДЭНЭ

Шулуутайн леспромхозой тосхонуудта ехэхэн барилга хэгдэдэг болонхой. Байгша оной түрүүшын хахадта тус предприятиин хүдэлмэришэдэй булэнүүд хоёр квартиратай гурбан гэртэ нүүжэ оробо. Мүн лэ июнь hарада тэды шэнээн байрын гэрнүүд ашаглалгада үгтэхэ юм. Мүнөө тэдэ барилгын объектнүүдтэ hүүлшын хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай.

Коллективэй социально-ажаhуудалай хүгжэлтын талаар леспромхозой хүдэлмэришэдтэ байрын тиимэ түхэлэй 18 гэр баригдаха ёhотой. Тэрээнhээ гадна хүүгэдэй саадай барилга дүүрэнтэжэ байна. Тэндэ 90 хүүгэд хүмүүжүүлэгдэхэ юм. Мүн баhа 300 хүнэй hууритай хүдэлмэришэнэй клуб Шабар тосхондо баригдана. Предприятиин дэргэдэ хамhабариин ажахы хүгжөөгдэнэ. Ажахыда 600 үхэр, 1200 гахай, 70 гаран адуун, зүгын 90 бүлэ үсхэбэрилэгдэнэ. Тус бүридөө мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гурбан теплицэ соо эртын үгэрсэ, помидор ургуулагдана. Июнь hарада түрүүшын ургаса хуряагдаха. Мүнөө хамhабариин ажахыда үүсэлэлгын цехэй барилга эхилэнхэй.

Н. ДАМБАЕВ.

ТУhАТАЙ ЗҮБЛӨӨН

М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын конференц-зал соо Буряадай Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Архивна управлениин научна соведэй зүблөөн болобо. Тус зүблөөн дээрэ республикадамнай үргэнөөр үнгэргэгдэhэн Архивуудай уласхоорондын долоон хоногой дүнгүүд согсологдожо, элидхэлнүүд зүбшэн хэлсэгдэhэн байна.

Зүблөөн дээрэ Буряадай гүрэнэй түбэй архивай (ЦГА) таhагые даагша Г. М. Семина «Республикын гүрэнэй түбэй архивай толилолхы ажал ябуулгын байдал ба хараа зорилгонууд», түүхын эрдэмэй кандидат Б. Д. Цыбиков «Хуушан монгол үзэгүүдээр бэшэгдэhэн ЦГА-гай документнүүд ба тэдэниие хэрэглэлгэ тухай асуудалнууд», гүрэнэй түбэй архивай директор А. Н. Беч «Хубиин шэнжэтэй документнүүдые архивта бүридхэн абалгын асуудалнууд» гэhэн темэнүүдээр hонирхолтой элидхэлнүүдые хэhэн байна.

Үнгэрhэн долоон хоногой туршада республикымнай архивуудай хүдэлмэрилэгшэд промышленна предприятинуудта, эмхи зургаануудта хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэhэн лекцинүүдые уншаhан байха юм. Тиихэдэ онсо өөрсэ документнүүдhээ бүридэhэн выставкэнүүдые дэлгээгээ, экскурсинуудые эмхидхээ.

Б. ДОРЖИЕВА.

ЗАНШАНХАЙ

Улаан-Үдын Железнодорожно районой 13-дахи, 36-дахи, 41-дэхи, 51-дэхи, 14-дэхи дунда, 38-дахи, 23-дахи найман жэлэй hургуулинуудта оршон тойронхи байгаали хамгаалгын хүдэлмэри эдэбхитэй ябуулагдана.

13-дахи hургуулида эмхидхэhэн лесничествын гэшүүдтэй танилсаарайт. «Ойн бага академидэ» эдэнэр хэшээлнүүдые гарадаг юм. Улаан-Үдын лесхозтой харилсаа холбоон тогтоогдонхой. Жэгүүр далитаниие үхибүүд үнэн зүрхэнhөө анхардаг. Үбэлжэдэг шубуудта 300 тэбшэхэн дархалhан, эдеэ хоолой 300 килограмм үлэгдэл тараажа үгэhэн байна. Уран гартайшууд шубуудай 20 гэрхэн дархалаа hэн. Гэхэhээ гадна эндэхи эдир юннадуудай кружокто Буряадай багшанарай институдай, Улаан-Үдын лесхозой хүдэлмэрилэгшэд айлшаалдаг. «Ногоон патрульда» 63, лесничествэдэ 142 хүн оролсонхой. Харин аквариумистнуудай клубта 35 хүн ябадаг. Эдиршүүлэй бүтээлнүүдые харахадамнай, 7-дохи классай Олег Жигмахай тэбшэхэн илангаяа зохидоор, бүхөөр хэгдэhэн байба. hургуулиин биолог Людмила Николаевна Выйгэгшын эмхидхэхы оролдолго ехэ.

Гэхэтэй хамта, 36-дахи hургуулида түхэреэн жэлэй туршада теплицэ хүдэлдэг. Энэмнай хадаа биолог Валентина Ивановна Поповагай үүсхэлэй аша мүн. Дээдэ-Онгостойн лесничествэ эндэхи байгаалида дуратайшуулые шефтээ абанхай. Шубууд тухай зурагууд, энэ темээр ханын hониннуудые гаргалга, эрхим тэбшэхэнүүдые тодорхойлхоор конкурс байгаалиин булан гэхэ мэтэдэ hурагшад анхаралаа хандуулаа. Гэртээ байхадаа, бишыхан жэгүүр ханинараа үбэлэй хүйтэнhөө аршалан хамгаалха тушаа үхибүүд hайса мэдэсэтэй болоhон, тиимэhээ хүн бүхэниинь эдеэ хоолой үлэгдэл нөөсэлдэг, гутаангүй, зүбөөр хадагалдаг, удаань шубуудые хооллуулдаг юм.

Биолог Любовь Дмитриевна Левченкын хүтэлбэрилдэг 23-дахи hургуулиин эдир натуралистнууд Эрхирэг hууриида дүтэхэнэ нуур таляанда амидардаг нугаhанай, тохорюунай хойноhоо адагладаг, амидарал тухайнь тэмдэглэлнүүдые хэдэг юм. Питомник соогоо кленой, вишниин, мойhоной, нарhанай, сирениин үрэhэ тарижа ургуулдаг, hуралсалай-туршалгын участогта хүдэлдэг. Үдэ голой эрьеэр рейд хэхэ уялгануудые абаад, дүүргэжэ байнхай.

Советскэ Союзай Герой С. Н. Орешковэй нэрэмжэтэ парк соо 41-дэхи hургуулиин hурагшадтай ушархат. Эдэнэр hөөг, модоной хатаhан гэшүүhэ hалаае отолон абадаг, шубуудай гэрхэнүүдые үлгэдэг, паркын ургамалые анханайнь түхэлдэ үлөөхын тула оролдодог.

Шэмэглэлэй ургамал хэды hайхан бэ! 51-дэхи hургуулиин газаагуур ябаа hаа, ээзлүүдгүй hайхашаахат. 14-дэхи hургуулида «Хабар» гэhэн экран хүдэлдэг. Хоморой шухаг ангууд, шубууд, ургамал модон тухай хөөрэлдөө хэлгэ, элдэб кинофильмнүүдые, диафильмүүдые харалга заншанхай.

М. БУЛДАКОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Июниин 3-hаа июниин 9 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 3. МЕЛИОРАТОРАЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — «Зарядкада зогсогты». 9.55 — Мелиораторай үдэртэ баримтата фильмүүд. 10.50 — «Будильник». 11.20 — «Советскэ Союзда алба хэнэб». 12.20— «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 12.50 — «Элүүр энхэ байлгая». 13.35 — «Барилга ба архитектура—киножурнал. 13.45 — «Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 14.45 — «Хүгжэмтэ киоск». 15.15 — «Рим» — баримтата фильм. 15.50 — Л. Берте дуулаха (Итали). 16.00 — Мультфильм. 16.15 — «Мүнөөдэр—Мелиораторай үдэр» — СССР-эй мелиорациин ба уhанай ажахын министр Н. Ф. Васильев дамжуулгада хабаадаха. 16.45 — Арадай аялга дуунууд. 17.00— Уласхоорондын шэнжэлэл. 17.45 — Мультфильм. 18.20— Мелиораторай үдэртэ хүгжэмтэ дамжуулга. 19.00 — Аяншалагшадай клуб. 20.00— Футболоор Европын чемпионат. Эдиршүүл. Түгэсхэл. 21.35 — Концерт. 22.00 — «Время». 22.35 — Гадаадын эстрадын аялга дуунууд. 23.35 — Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Зарядкада зогсогты». 9.20 — «Хүгжэмтэ Красноярск». 10.00 — Ород хэлэн. 10.30 — Хоорой ба симфоническа хүгжэмэй концерт. 11.30 — Баримтата фильмүүд. 12.00 — «Ан амитадай аймагта». 13.00 — Совет гайхамшагта гүйсэдхэгшэд — ленинскэ шангай лауреадууд. Геннадий Рождественскиин концертнүүдтэ. 13.50— Бултанда зорюулагдаhан стадион. 14.20 — Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ. 14.50—

ПОНЕДЕЛЬНИК, 4

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Мультфильм. 10.30— «Футболой шэнжэлэл». 11.00 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 11.55 — Шэнэ hонин (12.00 хүрэтэр). 15.15— Шэнэ hонин. 15.30 — «Запорожье» — баримтата фильм. 15.50 — Южно-Сахалинск хотын академическэ хоорой концерт. 16.15 — «Шинии ленинскэ библиотекэ». 16.45— «Эжын hургуули». 17.20 — hурагшадта мэргэжэл шэлэхэ тухай. 17.50 — Концерт. 18.05 — Мультфильм.

Улаан-Үдэ. 18.15 — «Байгал» — нютагуудай hонин. 18.25 — Экономическа шэнжэлэл. 18.40 — «Нүхэр дуун» — телевизионно фестиваль. Железнодорожно районой коллективүүд. 19.20 —«Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Хүнүүд ба ажал хэрэгүүд». Сибириин газар. 20.30 — М. Глинкын «Иван Сусанин» гэhэн оперо. Белоруссиин ССР-эй Гүрэнэй оперо болон балетэй академическэ Ехэ театрай зүжэг. 22.00 — «Время». 22.35 — Зүжэгэй үргэлжэлэл. 00.10 —«Футболой шэнжэлэл». 00.40 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35 — «Я хочу петь» — уран hайханай фильм. 10.55 —«Будильник». 11.25 — «Австралиин ургамалай ба амитадай аймаг». 11.55 — Мультфильм. 12.05 — «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 12.35 — «Приключения в каникулы» —үхибүүдтэ 4 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. ЧССР. 13.45 — «Ород хэлэн». 14.15 — Новосибирскын филармониин академическэ симфони-

ВТОРНИК, 5 ОРШОН ТОЙРОНХИ БАЙГААЛИИЕ ХАМГААЛХА БҮХЭДЭЛХЭЙН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — М. Глинкын «Иван Сусанин» гэhэн оперо. 13.00 — Шэнэ hонин. (13.05 хүрэтэр). 15.15 —Шэнэ hонин. 15.35 — Баримтата фильмүүд. 16.35 — Ленинскэ шангай лауреат, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй АМН-эй академик Е. Н. Мешалкинтай hурагшад уулзаха. Эрхүүhээ дамжуулагдаха.

Улаан-Үдэ. 17.20 — Буряадай комсомолой 60 жэлдэ. 18.10 — «Байгал» —нютагуудай hонин. 18.20 — «Мүнөөдэр —оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха бүхэдэлхэйн үдэр». 18.35 — Эдеэ хоолой программа бэелүүлэгдэнэ. 19.05 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 19.25— «Мүнөөдэрэй ба үглөөдэрэй hургуули». Буряадай АССР-эй гэгээрэлэй министрэй орлогшо З. А. Пирогова үгэ хэлэхэ.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00— «Хоёрдохи фронт тухай үнэн үгэ». 20.50— «Профессия — следователь». 4 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00 — «Время». 22.35— СССР-эй арадай артистка Н. Бессмертновагай зохёохы үдэшэ. 00.10. — Баримтата фильм. 00.20—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.50 — Дамжуулгын программа. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20 —«Полцарства за коня» — баримтата фильм. 9,35 — «Заноза» — уран hайханай фильм. 11.00 — «Үхибүүдтэ ангуудай гүлгэд тухай». 11.30 — Француз хэлэн. 12.00 —Баримтата фильм. 13.00 —«Приключения в каникулы» — үхибүүдтэ 4 серитэй уран hайханай фильм. Хоёрдохи сери. 14.10—«Дра-

СРЕДА, 6

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Буратиногой выставкэ. 10.25 — РСФСР-эй духовой оркестрэй концерт. 10.55 —«Профессия —следователь» — 4 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 12.00 — «Аяншалагшадай клуб». 13.00 — Шэнэ hонин. 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35— Баримтата фильм. 16.05 — «Великое противостояние» — үхибүүдтэ фильм. 1-дэхи сери. 17.15 — Долоон хоногой спорт. 17.45 —«Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ».

Улаан-Үдэ. 18.15 — «Байгал» —нютагуудай hонин. 18.25— Арадай хиналтын экран.

Москва. 19.00 — Эб найрамдал ба залуушуул.

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Дома у Пушкина»— баримтата фильм. 20.50 — «Профессия — следователь» — 4 серитэй уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 22.00— «Время». 22.30 — А. С. Пушкин. «Выстрел». 23.45 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Футболоор СССР-эй кубок. Хахад финал. «Зенит» (Ленинград) — «Факел» (Воронеж).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 —«Хүдөө ажахы» — киножурнал. 9.35—«Время, когда запускали воздушного змея» — уран hайханай фильм. (Югослави). 10.40 —«Шадамар гарнууд». 11.10 — Шинии ленинскэ библиотекэ. 11.45 —«...16 хүрэтэр ба тэрээнhээ дээшэ наhанай». 12.00— «Барилга ба архитектура» — киножурнал. 12.40 — Приключения в каникулы» — үхибүүдтэ 4 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери. 14.00 — «Эжын hургуули». 14.30 — Немец хэ-

ЧЕТВЕРГ, 7

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика 9.55 — Концерт. 10.15 — Баримтата фильмүүд. 11.00 — «Профессия — следователь» — 4 серитэй уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 12.05 — Шэнэ hонин. (12.10 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ hонин. 15.30 — Баримтата фильм. 15.45 — «Великое противостояние» — үхибүүдтэ фильм. (2-дохи сери). 16.50 — В. А. Моцерт. Оркестртэй хамта Фортепиано дээрэ наадагдаха 27-дохи номерой концерт. 17.25 — Шатарай hургуули. 17.55 — «...16 хүрэтэр ба тэрээнhээ дээшэ наhанай».

Улаан-Үдэ. 18.40— «Байгал» — нютагуудай hонин.

Москва. 18.55 — Олон түмэн ажалшадай ленинскэ университет. 19.30 — «Байгал»— мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Депутадуудай ажал хэрэгүүд» гэhэн циклhээ.

Москва. 20.45 — «Профессия — следователь» —уран hайханай фильм. (3-дахи сери). 22.00 — «Время». 22.35 «Поэзи» гэhэн альманах. 23.25 — Концерт. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.20— Баримтата фильм. 9.40— «Сергеев ищет Сергеева» — уран hайханай фильм. 10.45— «Гэр бүлэ ба hургуули». 11.10— Испан хэлэн. 11.45— «Малыш и Карлсон, который живет на крыше» — Москвагай сатирын театрай фильм-зүжэг. 13.15— — «Эрдэм ухаан ба техникэ». 13.25— «Последняя жертва» — уран hайханай фильм. 15.00— Эрдэм-дэлгэрүүлгын фильм. 15.20— «Урданай уянгата hайхан дуунууд. 15.55— Шэнэ hонин. 18.40—«Зураг бүхэндэнь— наран».

Улаан-Үдэ. 18.55— Бальна хатарай үдэшэ.

ПЯТНИЦА, 8.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время» 9.40— Үглөөнэй гимнастика. 9.55—Мультфильмнүүд. 10.25 —Баримтата фильм. 10.55— —«Профессия —следователь» —4 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери. 12.05— Шэнэ hонин. (12.10 хүрэтэр). 15.15— Шэнэ hонин. 15.35 — «Табан жэл —хүн бүхэнэй хэрэг», 16.30 — Экологическа дневник. 16.55— «Ород хэлэн». 17.25— «Москва шадарай хүдөө нютагууд мүнөөдэр ба үглөөдэр». 17.55— «Сугтаа эбтэй бүлэбди». 18.20— «Онтохондо айлшаар». «Три толстяка».

Улаан-Үдэ. 19.30—«Байгал» —нютагуудай hонин.

Москва. 19.45— «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 —«Талын галнууд»— тележурнал. (буряадаар). 20.30— «Байгал»— мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.55— «Профессия— следователь». 4 серитэй уран hайханай фильм. 4-дэхи сери. 1-дэхи хубинь. 22.00—«Время». 22.35——Профессия — следователь»—4-дэхи сери. 2—дохи хубинь. 23.25— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 23.45— «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». 24.00— Түби дэлхэйн аялга дуунууд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА,

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.20— «Конкурс» — баримтата фильм. 9.30— «Оазис в огне» — уран hайханай фильм. 10.35— «Мэдэхэ, шадаха бай». 11.20— Д. Кедринэй поэзи. 11.55— Шатарай hургуули. 12.25— «Приключения в каникулы» — үхибүүдтэ 4 серитэй уран hайханай фильм. 4-дэхи сери. 13.55— Англи хэлэн. 14.25— «Ю. Бондарев» — баримтата фильм. 15.55 —Шэнэ hонин.

СУББОТО, 9.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40— Концерт. 9.55—«Спортлотогой» 23-дахи тираж. 10.05 АБВГДейка». 10.35— «Профессия — следователь»— 4 серитэй уран hайханай фильм 4-дэхи сери. 1-дэхи, 2-дохи хубинь. 12.30— «hайн эд бараа элбэг ехээр». 13.00 — «Арадай аялга дуунууд». 13.15 —«Москвичка». 14.35— «hанана гүш, нүхэр». 15.35— «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 15.50— «Гэр бүлэ ба hургуули»— тележурнал. 16.20 —Уласхоорондын конкурсын лауреат Е. Школьникова дуулаха. 16.35— «Хани харилсаан». 17.05— «Нүхэр дуун». —Бүхэсоюзна телеконкурс. Казаньhаа дамжуулагдаха. 17.55— Политическэ шэнжэлэгшэ Л. А. Вознесенскиин хөөрөөн. 18.25—Мультфильмүүд. 18.55— «Народный артист СССР Борис Ливанов» —баримтата фильм. 19.55 — «Ан амитадай аймагта». 20.55 —«Соломенная шляпка» — уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00—«Время» 22.35 —«Соломенная шляпка»—уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 23.40— Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Элүүр энхэ байха гээ hаа». 9.30—Хүнгэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэ. Баримтата фильмүүд. 10.15—«Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 10.40— Горькиин телестудиин программа. 11.35— Концерт. 12.10 —Баримтата фильм. 12.40— Тамаралгаар СССР-эй чемпио-

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Ажалнай харюусалгатай»— уншагшын түрүү бэшэг. Совет правительствын мэдүүлгэ. «Социалис хүгжэлтын замаар» —ТАСС-ай материал. «Мүнөөдэр— Мелиораторай үдэр. «Найдамтай нүхэд» — репортаж.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Түргэнөөр, hайн шанартайгаар барилга хэхэ».—П. Лазаревай статья. Буряадай комсомолой 60 жэлэй ойдо. «Залуушуул найдамтай» — В. Медведевэй статья. «Дүй дүршэл хадаа манай гол шухала нөөсэ»—И. Фроловой статья. «Авто-ажахынуудые хэн хүтэлбэрилхэб?»— В Булатовай статья.

Гурбадахи хуудаhанда: Буряадай эрдэмтэдэй шэншэлгэнүүд. «Хими үйлэдбэриие нарижуулна»—Ф. Алексеев, А. Изынеев хоёрой статья. ТАСС-ай корреспондентнүүдэй хилын саанаhаа эльгээhэн материалууд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: «Шэнэ hонинууд»—суглуулбари. «Сатирын булан» — материалнуудай суглуулбари. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. Телевидениин долоон хоногой программа.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23. редактор—2-50-96, приемная—2-54-54 зам редактора—2-68-08 зам редактора—2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76. отделы: партийной жизни 2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95 отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-03492. Заказ № 128. Индекс 04649.